

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Dodiplomski visokošolski strokovni študijski program Management

Diplomska naloga
FINANCIRANJE ŠPORTNIH DRUŠTEV

Mentor: mag. Boris Mrak
Obravnavana organizacija: Košarkarski klub Union Olimpija
Strokovni sodelavec iz organizacije: Matjaž Tavčar

KOPER, 2006

NATAŠA PETERNELJ

POVZETEK

Diplomska naloga opredeljuje vire financiranja športa v Sloveniji in zakonske podlage, ki opredeljujejo organiziranje, delovanje in financiranje. Predstavi in analizira vlogo javnega sektorja (države, lokalne skupnosti) in privatnega sektorja (gospodinjstva in podjetja) v procesu financiranja. Analizira financiranje športa v Sloveniji v primerjavi z drugimi evropskimi državami ter s predstavitvijo in analizo financiranja konkretnega košarkarskega kluba Uniona Olimpije poda predloge za izboljšave in zagotovitev stabilne in dolgoročne strukture virov za delovanje klubov in športa v Sloveniji nasploh.

Ključne besede: šport, športno društvo, športne organizacije, Zakon o športu, financiranje športa, državni proračun, proračun lokalnih skupnosti, fundacija za šport, javni sektor, privatni sektor, košarkarski klub Union Olimpija

ABSTRACT

In my thesis, I have determined the resources for funding sports activities in Slovenia, and established the legal bases defining the organizational, operational and financing framework. I have also presented and analyzed the function of the public sector (state and local communities) as well as of the private sector (households and companies) in the process of providing the necessary funds. Furthermore, I have analyzed the funding of sports in Slovenia as compared to the other European countries; by presenting and analyzing the funding of the Slovene Union Olimpija basketball club, I have put forward proposals for enhancing and guaranteeing a long-term stable structure of resources enabling sports clubs – and Slovene sport in general – to operate functionally.

Key words: sport, sports association, sports organization, Sports Act, funding, state budget, budget of local communities, Foundation for funding sports organizations, public sector, private sector, Union Olimpija basketball club.

UDK 658:796:06(043.2)

VSEBINA

1 Uvod	1
2 Opredelitev športa	5
2.1 Šport kot zasebna in javna dobrina.....	5
2.2 Ekonomski pomen športa	7
3 Zakonska ureditev financiranja športa	9
3.1 Ustava, zakoni in podzakonski akti	9
4 Financiranje športa	13
4.1 Nacionalni program športa	13
4.2 Javno financiranje športa.....	15
4.2.1 Financiranje športa iz državnega proračuna	15
4.2.2 Financiranje športa iz proračuna lokalnih skupnosti	15
4.2.3 Fundacija za financiranje športnih organizacij.....	16
4.2.4 Skupaj javni izdatki za šport.....	17
4.3 Zasebno financiranje športa.....	18
4.3.1 Sponzoriranje.....	18
4.3.2 Udeleženci v procesu sponzoriranja	20
4.3.3 Država kot udeleženec v procesu sponzoriranja	20
4.3.4 Donatorstvo	21
4.3.5 Izdatki gospodinjstev	21
4.4 Skupaj sredstva za šport v Sloveniji.....	22
4.4.1 Prihodki športnih organizacij	24
4.4.2 Prihodki športnih društev	26
5 Financiranje športa v Sloveniji in primerjava z drugimi evropskimi državami.	31
5.1 Modeli financiranja športa v svetu	31
5.2 Primerjava financiranja športa v Sloveniji z drugimi evropskimi državami	31
6 Financiranje športnega društva	35
6.1 Opredelitev športnega društva	35
6.2 Zakonska ureditev delovanja športnih društev	36
6.3 Športno društvo v praksi.....	37
6.3.1 Košarkarski klub Union Olimpija	38
6.3.2 Viri financiranja košarkarskega kluba Uniona Olimpije.....	39
7 Sklep	45
Literatura in pravni viri	53

SLIKE

Slika 4.1 Skupaj sredstva za šport za obdobje od 1998 do 2003.....	23
Slika 4.2 Izdatki za šport do BDP za obdobje od 1998 do 2003	24
Slika 4.3 Struktura prihodkov športnih organizacij za leto 2004	25
Slika 4.4 Ocena strukture prihodkov športnih društev za leto 2003.....	28
Slika 4.5 Zaustavitev padca celotnih prihodkov športnih društev do BDP na račun rasti prihodkov od dejavnosti	28
Slika 6.1 Viri financiranja košarkarskega kluba Uniona Olimpije.....	41

TABELE

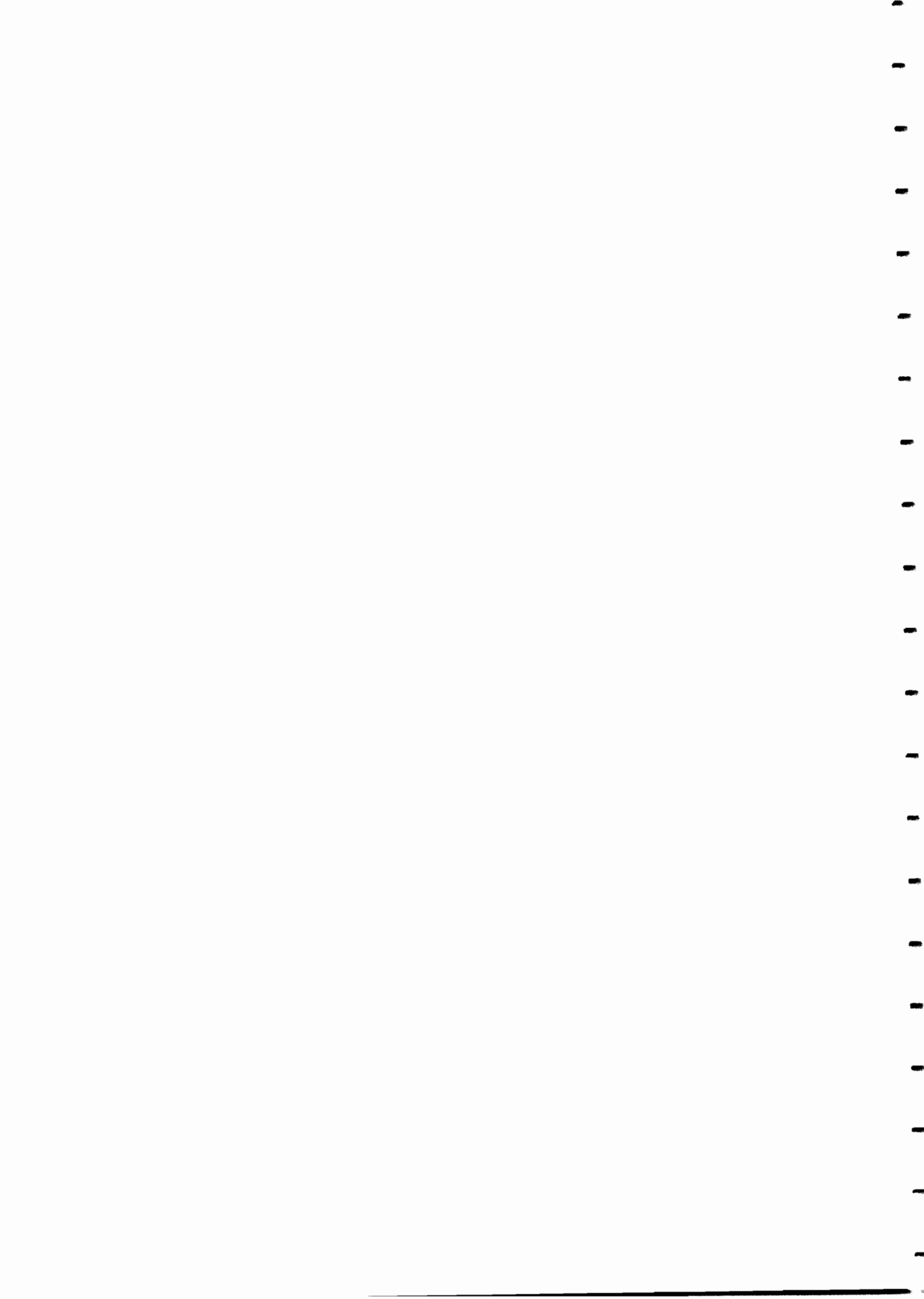
Tabela 4.1 Struktura javnih izdatkov za šport za obdobje od 1997 do 2004.....	17
Tabela 4.2 Skupaj sredstva za šport v Sloveniji za obdobje od 2000 do 2003.....	22
Tabela 4.3 Število športnih društev	26
Tabela 5.1 Primerjava med izdatki za šport v Sloveniji in povprečjem držav Evropske unije za leto 1997	32
Tabela 6.1 Viri financiranja košarkarskega kluba Uniona Olimpije za obdobje od leta 2000 do leta 2004	40
Tabela 6.2 Struktura prihodkov in odhodkov košarkarskega kluba Uniona Olimpije za obdobje od 2001 do 2005.....	42

KRATICE

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
BDP	Bruto družbeni proizvod
EU	Evropska unija
FŠO	Fundacija za financiranje športnih organizacij
KKUO	Košarkarski klub Union Olimpija
OKS	Olimpijski komite Slovenije
MOL	Mestna občina Ljubljana
MŠZŠ	Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport
ŠPIC	Športni informacijski center
ZDDPO	Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb
NBA	National Basketball Association (Mednarodno košarkarsko združenje)

1 UVOD

Šport je postal neizogibna dejavnost moderne družbe, ki je danes bolj kot kadarkoli prej prisoten v življenju vsakega posameznika. Nekateri se s športom ukvarjajo zgolj za hobi in rekreacijo, drugim pa šport predstavlja način življenja. Temu načinu ukvarjanja s športom pravimo profesionalizem.

Šport ima velik vpliv na ekonomijo. Vsote denarja, ki se pojavljajo v športu, so praktično neizračunljive, njegov ekonomski vpliv pa je nepredstavljen.

Postal je tudi ena od najuspešnejših dejavnosti tržnega gospodarstva razvitega sveta in predstavlja vse pomembnejši delež finančnih tokov posameznih držav.

Športni klubi, društva in organizacije si danes ne morejo zagotoviti uspešnega delovanja brez pomoči države in sponzorjev, ki s finančnimi vložki pomagajo športnikom in razvoju športa.

Predpostavimo lahko, da se vlaganja v šport obrestujejo iz več razlogov: pomagajo športnikom pri doseganju boljših rezultatov in s tem promovirajo tudi našo državo v svetu, širšim množicam predstavljajo zdrav način življenja in s tem koristijo družbi. Nazadnje je z vlaganjem v šport tudi ugled podjetij predstavljen širši javnosti in s tem se širijo možnosti pridobivanja novega zanimanja potrošnikov za podjetje, ki je svoja finančna sredstva namenilo v razvoj športnih aktivnosti.

Zaradi tega postajata šport in gospodarstvo vse bolj tesna prijatelja, kar daje športu tudi relativno neodvisnost in samostojnost, saj zbere sredstva brez države. Po drugi strani pa je šport tudi dobrina posebnega družbenega pomena in za take dobrine obstaja javni interes, ki omogoča javno financiranje.

V zadnjem desetletju je bil šport deležen naglega razvoja, predvsem pa je uspešno prebrodil spremembe pri prehodu iz enega družbeno-ekonomskega sistema v drugega.

Obravnavanje financiranja v podjetju se nanaša na priskrbo in uporabo sredstev (kot naložbo v podjetju in zunaj njega), gospodarjenje z njimi, vračanje sredstev njihovim virom, razporejanje finančnih izidov in na s tem nastala finančna razmerja. Pri obravnavi financiranja športa sem se opredelila samo na en vidik financiranja tj. priskrbo sredstev za delovanje društva. Osnovni viri sredstev nepridobitnih organizacij, med katere sodijo tudi društva, obsegajo, zunanje, notranje in druge vire financiranja nepridobitnih organizacij. Med najpomembnejše oblike financiranja spadajo: financiranje iz članarin in prispevkov članov, pokroviteljstva (sponzorstva), darila, donacije in prostovoljni prispevki, kreditiranje.

Namen diplomskega dela je predstavitev športa, opredelitev njegovega ekonomskega pomena ter predstavitev zakonske ureditve financiranja le-tega. V nadaljevanju je namen raziskati vire financiranja športne dejavnosti v Sloveniji, zato bosta predstavljena oba glavna vira financiranja in vloga države. Predstavljeno bo državno financiranje in s tem tudi namen države sodelovati v športu. Nadalje bo

opisan privatni vir financiranja športa. Večja pozornost bo namenjena sponzorstvu, kot delu tržnega komuniciranja, saj je še vedno najpogostejša oblika financiranja. Sledi še primerjava financiranja športa v Sloveniji s financiranjem športa v drugih evropskih državah. Na tem mestu skušamo ugotoviti, kateremu modelu financiranja športa ustreza slovenski model.

Cilj diplomskega dela je, na podlagi analize virov financiranja in s predstavitvijo podatkov za konkretno košarkarsko društvo, ugotoviti določene zakonitosti in podati predlog, kako spremeniti strukturo virov financiranja športa in povečati višino določenih virov, ki naj bi zagotovili stabilnejše, dolgoročneje financiranje klubov in športa sploh v Sloveniji.

Podatki, predstavljeni v diplomskem delu, se nanašajo na javno financiranje športa in zajemajo izdatke iz občinskih proračunov za šport, izdatke iz državnega proračuna ter izdatke Fundacije za šport. Predstavljeni so zasebni izdatki za šport, med katere spadajo izdatki gospodinjstev ter izdatki podjetij za šport.

Diplomsko delo je sestavljeno iz šestih sklopov (poglavij). V drugem poglavju so po uvodnem delu opredeljene splošne karakteristike športa ter nekatere značilnosti športnega udejstvovanja Slovencev. V nadaljevanju je šport predstavljen kot zasebna in javna dobrina ter njegov ekonomski pomen.

V tretjem poglavju so predstavljene zakonske podlage za financiranje športa, kot so ustava Republike Slovenije, zakoni in podzakonski akti.

Sledi jedrni del naloge, poglavje o financiranju športa. Ločimo javno in zasebno financiranje športa. Kot prvo bo navedeno državno financiranje in s tem tudi namen in interes države za sodelovanje v športu, kot drugi pa bo opisan privatni vir financiranja športa. Večjo pozornost bomo posvetili sponzorstvu, kot delu tržnega komuniciranja, saj je še vedno najpogostejša oblika financiranja. Sponzorstvo lahko opredelimo, kot eno izmed orodij, ki gospodarskim subjektom omogoča doseganje konkurenčnih prednosti. Po opredelitvi sponzorstev bomo opredelili oblike, tipe, cilje sponzorstva, udeležence v procesu sponzoriranja ter razliko med sponzorstvom in donatorstvom.

Peto poglavje obravnava primerjavo financiranja športa v Sloveniji s financiranjem v drugih evropskih državah, v katerem poskušamo ugotoviti, kateremu modelu financiranja športa ustreza slovenski model.

Nalogo zaključimo na mikro ravni s prikazom značilnosti delovanja in financiranja slovenskega košarkarskega kluba Uniona Olimpije.

Pri obravnavanju diplomskega dela sem uporabila deskriptivni pristop, z uporabo naslednjih metod:

- metoda deskripcije (opisovanje dejstev, procesov in pojavov),
- komparativna metoda (postopek primerjanja enakih ali podobnih dejstev),

- metoda kompilacije (postopek povzemanja opazovanj, spoznanj, stališč, sklepov drugih avtorjev - na osnovi povzetih spoznanj pridemo do novih samostojnih posplošenih sklepov).

Podatki, predstavljeni v diplomskem delu, se nanašajo na javno financiranje športa in zajemajo izdatke iz občinskih proračunov za šport, izdatke iz državnega proračuna ter izdatke Fundacije za financiranje športnih organizacij v Sloveniji. Predstavljeni so zasebni izdatki za šport, med katere spadajo izdatki gospodinjestev ter izdatki podjetij.

Podatki, ki so predstavljeni v diplomskem delu (višina in struktura zasebnih in javnih izdatkov za šport po letih), so večinoma pridobljeni s strani Zavoda za šport, Ministrstva za šolstvo in šport, Inštituta za šport pri Fakulteti za šport v Ljubljani.

Podatki o financiranju slovenskega športnega društva (zasebni in občinski viri financiranja), so pridobljeni iz letnih računovodskih izkazov.

Pri pridobivanju podatkov za analizo izbrane teme sem se soočala z omejitvami kot so:

- Finančno poslovanje društev še vedno ni transparentno in javno. Za slovenska športna društva je na razpolago malo dostopnih podatkov, predvsem so velika poslovna skrivnost podatki na stroškovni strani.
- Šport v Sloveniji je šele v zadnjih nekaj letih postal znanstvena kategorija in je na temo financiranja športa na razpolago dokaj malo literature.
- Pri obravnavi financiranja športa v Sloveniji se lahko osredotočim samo na en vidik financiranja, t.j. na priskrbo sredstev za poslovanje društev.

2 OPREDELITEV ŠPORTA

Šport je pomembna dejavnost družbe, je izraz njene dinamike in kot tak del splošne kulture, ki bogati kakovost življenja posameznika. Ljudje se ukvarjajo s športom iz najrazličnejših vzrokov: ohranjanje zdravja, rehabilitacija, vzgoja, razvedrilo, ustvarjanje dohodka, zmaga na tekmovanju, zabava gledalcev itd. Zaradi vseh teh različnih funkcij je nemogoče podati neko enotno opredelitev športa. Izmed različnih definicij športa, ki jih je zbral dr. Rajko Šugman (Šugman 1997, 22-27), sem izbrala tri, ki se najbolj približajo opredelitvi športa, kakor ga vidim sama.

»Šport je udejstvovanje, ki ga človek goji v prostem času zato, da se odpočije, razvedri in hkrati z odvečno delovno energijo še bolj izuri svoje sposobnosti.«

»Šport je prizadevanje za čim boljše rezultate v določeni športni panogi; glavni cilj je obvladovanje vedno večjih ovir.«

»Vsaka telesna dejavnost, ki ima značaj igre in obsega možnost boja samega s seboj, z drugimi ali s prvinami narave, je šport. Če ima ta dejavnost značaj tekmovanja z drugimi, jo je treba izvajati v viteškem duhu. Ni resničnega športa brez fair playa.«

Zgornje definicije opredeljujejo šport z dveh različnih vidikov. V prvem je šport opredeljen z razvedrilnega in zdravstveno-preventivnega vidika, lahko pa ga pojmuje tudi kot dejavnik izrabe prostega časa. Posameznik se ukvarja s športom poleg svoje osnovne dejavnosti, službe, z namenom sprostitve, razvedrila, krepitve zdravja ali boljšega počutja. Druga definicija obravnava šport s tekmovalnega vidika. V to kategorijo sodijo posamezniki, ki se profesionalno ukvarjajo z določenim športom zato, ker hočejo biti boljši od drugih, dosežati boljše rezultate in s tem tudi ustvarjati dohodek oziroma od tega živeti. Tretjo definicijo pa sem dodala, ker smiselno povezuje prvi dve oziroma združuje oba pogleda na šport.

2.1 Šport kot zasebna in javna dobrina

Šport je pomembna družbena dejavnost, ki zaradi pozitivnih učinkov na celotno družbo predstavlja javno dobrino in s tem javni interes družbe. Zato se financiranje takih javnih dobrin ne more v celoti prepustiti privatni iniciativi. Zaradi navedenega se tisti del športa, ki je v javnem interesu, sofinancira iz javnih financ. (Take dobrine so še zdravstvo, šolstvo ter storitve socialnega zavarovanja)

Načeloma naj bi se posamezniki športno udeleževali zaradi lastnega zadovoljstva, užitka. Šport je torej privatna dobrina, ki zadovoljuje potrebe posameznikov. Vendar pa je pri športu oz. vsaj pri posameznih segmentih le-tega korist za družbo večja od koristi potrošnika samega. .

Strukturne spremembe v sodobnih državah (pomanjkanje delovnih mest, brezposelnost) se odražajo tudi v krizi slovenske družbene blagajne.

Razlike v dostopu do zagotavljanja storitev socialne države na področju zdravstva, izobraževanja, bivanja in nenazadnje tudi športa, se povečujejo tako na vzhodu kot na zahodu. Problem družbene neenakosti je vse prej kot marginalen in prav gotovo se bo vedno bolj odražal tudi v športu. Prav zato je in bo vloga države v športu vedno pomembna (Bednarik et al. 2000, 25-27).

Največji del športnega trga pa nastane zaradi zasebnega financiranja športa. Poudariti moramo, da posamezni segmenti športa tekmujejo tudi za javne finance z drugimi dobrinami npr. zdravstvom, kulturo, šolstvom, storitvami socialnega zavarovanja. Znotraj športa se v kandidaturi za javne finance pojavljajo različni segmenti športa in njegovi izvajalci.

Na grobo lahko opredelimo tri športne trge: vrhunski šport, šport za vse in šport mladine.

- Vrhunski šport

Vrhunski šport je koristen za celotno družbo. Država ga lahko podpira, še posebno, če se ne more v zadostni meri financirati na tržnih osnovah. Prav skozi izdatke pa se najbolj neposredno kaže pomen športa za posamezne subjekte družbe v Sloveniji.

Vrhunski šport nima značaja javne dobrine le zaradi promocije Slovenije, za majhno državo kot je ta, predstavlja pomemben dejavnik narodne identitete.

Trg vrhunškega športa se manifestira s prodajo in z nakupom profesionalnih športnikov, s čim bolj spektakularnimi športnimi dogodki, ki se prodajajo obiskovalcem in prek medijev gledalcem, poslušalcem in bralcem, ter z oglaševanjem v športu, katerega cilj je čim večja prodaja izdelkov. V Sloveniji obstaja relativno dobro situiran trg vrhunškega športa, ki pa je zaradi neštevilčnosti v Sloveniji močno omejen.

(Bednarik in Kline 1996, 21-41) ugotavljata, da smo Slovenci predvsem gledalci športa na TV in manj obiskovalci športnih prireditev. To se odraža tudi v izdatkih, ki jih imajo slovenska gospodinjstva za obisk športnih prireditev. Finančni potencial, ki ga predstavljajo športne prireditve, je zelo majhen. To je problem, ki močno zmanjšuje finančne vire vrhunškega športa. Ugotavljata tudi, da je slovenski šport skoraj brez finančnih sredstev, ki jih za televizijske pravice plačujejo TV-hiše. To je eden največjih finančnih virov svetovnega vrhunškega športa. Vzroki za tako stanje

so: majhnost trga, prodaja TV- pravic v druge države pa tudi ni velika, saj slovenska tekmovanja niso dovolj zanimiva. Rešitev je v internacionalizaciji športnih dogodkov - mednarodnih tekmovanj, med katere sodijo tudi mednarodna ligaška tekmovanja. To je proces, ki je v Evropi v polnem razmahu.

- Šport za vse

Trg športa za vse se manifestira s prodajo športnih storitev, izdelkov in z aktivnim odmorom. Primerjava športno aktivnih po različnih državah je zelo otežena. Kljub temu pa lahko rečemo, da se Slovenija po odstotku športno aktivnih lahko enakovredno primerja z državami zahodne Evrope in da je odstotek športno aktivnih višji kot v primerjavi s postsocialističnimi državami. Vsekakor pa obstaja šport za vse. To potrjujejo precejšnji izdatki gospodinjstev za športne storitve, predvsem za športne izdelke.

- Šport mladine

Ta trg se ne manifestira samo s prodajo športnih izdelkov, ampak tudi s prodajo športnih storitev v interesni športni dejavnosti ter v mladih, ki se usmerjajo k doseganju vrhunskih športnih rezultatov. Ta segment športa se glede na usmeritev nacionalnega programa v največji meri javno sofinancira. Treba pa ga je tudi zasebno financirati. Razlog je v tem, da država nima dovolj financ, ker jih je usmerila v druge javne dobrine ali pa druge segmente športa. Ta trg se rezultira s porabo gospodinjstev za športne storitve. Starši so namreč pripravljeni plačati za športno udejstvovanje svojih otrok, tako tistih, ki so vključeni v šport, ki je usmerjen v vrhunski športni rezultat, kot tistih, ki so vključeni v interesno športno vzgojo izven rednega pouka v šoli. V tisti del športa mladine, ki se manifestira s športom mladih, usmerjenih v vrhunske športne rezultate, že vstopajo sponzorji in management vrhunskega športa. Oboji si poskušajo z zgodnjim vlaganjem v mlade talente čim prej in čim ceneje zagotoviti učinke vrhunskega športnega rezultata. Seveda to velja samo za komercialno zanimive športe. Ostali del tega trga pa je prepuščen financiranju države in staršev (Bednarik et al. 2000, 19-22).

2.2 Ekonomski pomen športa

Šport in ekonomija sta že od samega začetka tesno povezana in se prepletata. Družbeno ekonomska razvitost je v preteklosti močno pogojevala in vplivala na nastanek in razvoj športa, danes velja tudi obratno. (Cooke 1994, 4) navaja štiri pogoje, ki so morali biti izpolnjeni v preteklosti, da lahko govorimo o taki obliki športa, kot ga poznamo danes. Prvič razvoj športa je omogočila splošna gospodarska rast in rast realnega dohodka, ki sta omogočila potrošnjo športnih dobrin. Drugič, potrebna je bila večja količina prostega časa, da so se ljudje lahko ukvarjali s športom. To je omogočil tehnološki napredek in večja mehanizacija ter

avtomatizacija proizvodnih procesov. Neposredno povezani s tem sta večja mobilnost prebivalstva in pojav globalizacije. In četrtič, pomembno je bilo spoznanje in spodbuda s strani države, da ukvarjanje s športom prinaša mnoge koristi tako posamezniku kot družbi.

Zaradi interdisciplinarnosti je šport prepleten z različnimi družbenimi in ekonomskimi področji, kot so industrija, zdravstvo, vzgoja in izobraževanje, okolje, turizem, kultura, znanost. Vsote denarja, ki se vrtijo v športu, so se povzpele do vrtoglavih višin, ekonomska moč športa je pravzaprav neizračunljiva. Šport je tako postal ena najuspešnejših dejavnosti tržnega gospodarstva razvitega sveta in predstavlja vse pomembnejši delež finančnih tokov posameznih držav. Šport ima močan vpliv na celotno družbo, zato ni le javno dobro, ampak je pomembna ekonomska kategorija.

Prav udeleženci so najpomembnejši za njegov ekonomski pomen, brez njih namreč ne bi bilo materialnih učinkov športa. Šport se ne bi mogel udeležati kot užitek za aktivne udeležence in ne kot storitev za gledalce, nadalje ne bi zaposloval novih delavcev, tekmovalni in vrhunski šport ne bi bil v taki meri multiplikator, promotor in generator ostalega športa, ne bi bilo niti športne industrije niti marketinga s športom. Ker pa ima šport gledalce in množico aktivnih športnikov, ima tudi močan vpliv na celotno družbeno ekonomsko dogajanje.

3 ZAKONSKA UREDITEV FINANCIRANJA ŠPORTA

Financiranje športa se razlikuje med državami tako glede na samo organiziranost športa kot tudi glede na zakonsko ureditev področja športa. Znan je problem oglaševanja tobačnih izdelkov v nekaterih državah ali pa problem oglaševanja alkoholnih pijač.

Vsi izvajalci športa, tako na lokalni kot na višjih ravneh oblasti, morajo poznati in se ravnati v skladu z vsemi zakonskimi določili, ki urejajo to področje.

V nadaljevanju bom predstavila zakonodajo v Sloveniji, ki posredno in neposredno ureja področje športa in zato tudi posredno ali neposredno vpliva na samo financiranje in organizacijo športa.

S sprejetjem Zakona o športu leta 1998 sta Vlada in Državni zbor Republike Slovenije šport uredila tudi normativno, česar do tega leta ni bilo. Seveda gre za šport, ki je organiziran v subjektih civilne družbe (npr. v športnih društvih), in ne za šport, ki se udejanja v subjektih države (npr. vrtcih, šolah ipd.) in za katerega je pristojna izključno država. Ta del 'športa' je vedno bil in bo reguliran z državnimi predpisi.

Glede na hierarhijo pravnih predpisov nas zanima opredelitev športa in odnosov države do športa v:

- ustavi Republike Slovenije,
- zakonih,
- podzakonskih predpisih DZ, ki so odloki, poslovniki, sklepi in drugi akti,
- podzakonskih aktih vlade, ki so uredbe in sklepi,
- podzakonskih aktih upravnih organov, ki so odredbe, navodila, pravilniki.

Tudi v športu poznamo deklaracije, kot je Deklaracija o suverenosti države Slovenije, (Uradni list RS, št. 26/90) in resolucije. Slednje sicer ne sodijo med prave 'pravne' predpise, vendar so politično usmerjevalni akti, ki jih lahko sprejemajo tudi parlamenti, pri nas torej državni zbor.

3.1 Ustava, zakoni in podzakonski akti

Tu želim predstaviti in naštetih splošne pravne akte, ki jih mora poznati vsak, ki se ukvarja s športnim managementom, ne glede na področje delovanja v športu.

- Ustava Republike Slovenije

Ustava je temeljni pravni akt, v katerem država oz. suveren državni (zakonodajni) organ ureja temelje državnega sistema. Ustavna določila se nikoli ne

uporabljajo neposredno in zato velja pravilo, da morajo biti vsi zakoni vsebinsko in formalno usklajeni z ustavo.

- Zakon o medijih

Ureja način uresničevanja svobode javnega obveščanja ter pravice in odgovornosti javnih glasil in novinarjev. Podrobno ureja odgovornost države, izdajatelje, prigrasitev v register, načela, na katerih temelji dejavnost javnih glasil, objavo nujnih sporočil, odgovor in popravek, javnost dela in dostop do informacij.

- Zakon o zavodih

Ureja ustanavljanje javnih zavodov in zavodov. Zakon ureja le statusna vprašanja, vsa druga pa akt o ustanovitvi in pogodba, če je ustanovitelj več pravnih ali fizičnih oseb. Zakon določa, da se lahko zavodi ustanovijo na področju vzgoje in izobraževanja, zdravstva, športa, kulture, socialnega, otroškega in invalidskega varstva, socialnega zavarovanja in drugih dejavnosti, če cilj ustanavljanja in opravljanja ni pridobitna dejavnost.

- Obrtni zakon

Pomemben je za organizirane zasebnike v športu.

- Zakon o ustanovah

Tudi v športu se lahko na podlagi tega zakona ustanavljajo ustanove, v katerih je na določen način vezano premoženje in so po tem zakonu pravne osebe zasebnega prava:

- Zakon o grbu, zastavi, himni Republike Slovenije,
- Zakon o javnih financah,
- Zakon o državni upravi,
- Zakon o gospodarskih družbah.

Splošni pravni športni akti, kamor spadajo zakoni in podzakonski akti za menedžment športa in športnih prireditev, ne glede na izvajalca civilne družbe pa so sledeči:

- Zakon o športu

V svojem 1. členu govori o izpolnjevanju javnega interesa v športu. Navaja, da je delovanje v športu interesno in prostovoljno in da za uresničevanje javnega interesa v športu skrbijo država in lokalne skupnosti. Javni interes v športu obsega naloge nacionalnega in lokalnega pomena v vseh segmentih športa, ki so opredeljene v Nacionalnem programu športa in programih športa lokalnih skupnosti, na področjih športne vzgoje, športne rekreacije, kakovostnega športa, vrhunškega športa in športa invalidov. Država uresničuje javni interes v športu tako, da zagotavlja sredstva za realizacijo nacionalnega programa, spodbuja in zagotavlja pogoje za opravljanje in razvoj športne dejavnosti, načrtuje, gradi in vzdržuje javne športne objekte ter vodi stimulatивно davčno politiko. Lokalna skupnost pa uresničuje javni interes v športu z

zagotavljanjem sredstev za realizacijo dela nacionalnega programa, ki se nanaša na lokalne skupnosti, in z zagotavljanjem sredstev za izvedbo lokalnega programa športa. Spodbuja in zagotavlja pogoje za opravljanje in razvoj športnih dejavnosti, načrtuje, gradi in vzdržuje lokalno pomembne javne športne objekte. Sredstva za uresničevanje javnega interesa na ravni države in lokalnih skupnosti se zagotavljajo iz državnega proračuna in proračuna lokalnih skupnosti.

- Zakon o društvih

Ureja namen delovanja in način ustanavljanja društev. Podlaga za združevanje občanov v društva je ustavna pravica do svobode združevanja, ki izhaja iz ustavno zajamčenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin (42.člen Ustave RS). Zakon o društvih je za šport eden najpomembnejših, saj vsi inštituti civilne družbe v športu temeljijo na tem zakonu. Društva so neprofitne organizacije, njihov način upravljanja, organe, naloge, financiranje in druge za društvo pomembne zadeve določajo člani društva v svojih pravilih. Po tem zakonu se društva, posebno športna, združujejo v zveze in druge oblike na višjih ravneh.

- Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji

Državni zbor ga je sprejel leta 2000. V njem so zelo podrobno našteje kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne usmeritve, ki jih zasleduje Slovenija na področju športa. Program je finančno ovrednoten in zanj naj bi država zagotavljala denar predvsem iz javnih financ.

- Sklep o postopku za kandidiranje in organiziranje velikih športnih prireditev v Republiki Sloveniji

Ta sklep, ki ga je sprejela vlada RS leta 1993 in je bil kasneje delno opredeljen v Zakonu o športu, določa postopek za kandidiranje in organizacijo velikih športnih prireditev v Republiki Sloveniji in prireditve tudi taksativno našteva. Ta sklep morajo organizatorji upoštevati ne glede na to, ali za organizacijo sami zagotovijo vsa sredstva.

- Zakon o igrah na srečo

Določa, kaj in katere so igre na srečo (klasične in posebne) in kako se pridobijo za prirejanje teh iger na podlagi pogodbe.

- Odlok o ustanovitvi Fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji

Z njim je DZ na podlagi zakona o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije ustanovil Fundacijo za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji kot pravno osebo. Odlok podrobno določa namene financiranja, nadalje organ upravljanja (svet) in izhodišča za sprejetje Pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije.

- Pravilnik o merilih in pogojih za uporabo sredstev Fundacije za financiranje športnih organizacij

Z njim je svet fundacije podrobneje določil način razporeditve sredstev, pogoje za sofinanciranje športne dejavnosti, športnih objektov, za raziskovanje in razvoj športa ter založništva. V pravilniku so določeni tudi postopek in merila za izbor izvajalcev. Vsi izvajalci, ki so zainteresirani za sofinanciranje svojih nalog oz. za pridobitev sredstev iz naslova fundacije (sofinanciranje športne dejavnosti, športnih objektov, za raziskovanje in razvoj založništva), morajo biti pozorni na razpise (posebno roke) fundacije, ki so objavljeni tudi na spletu.

- Zakon o javnih zbiranjih

Na podlagi ustave RS ureja pravico do javnih shodov in javnih prireditev; ta pravica sodi med človekove temeljne pravice in svoboščine. Na podlagi tega zakona imajo državljani in njihove organizacije pravico sklicevati in prirejati zborovanja, mitinge, ulične sprehode, demonstracije, manifestacije in druge javne shode ter se jih udeleževati, seveda pod pogoji, ki jih določa ta zakon. Za vse športne delavce, ki prirejajo takšne ali drugačne športne manifestacije (posebej tekmovanja), so določbe tega zakona nadvse pomembne.

4 FINANCIRANJE ŠPORTA

Različni izvajalci športa financirajo svojo dejavnost iz različnih virov. Nasploh lahko razvrstimo vire financiranja športa v različne skupine, med katerimi so najvažnejše naslednje (Šugman et al. 2002, 69):

A. Proračunska (javna) sredstva ali sredstva integralnega proračuna

Med proračunska sredstva prištevamo:

- Sredstva državnega proračuna, ki se vsako leto opredelijo v republiškem proračunu. Za pridobitev teh sredstev velja načelo javnih razpisov, enako kot za vsa druga proračunska sredstva.
- Sredstva lokalnih skupnosti (občin), ki se določajo vsako leto v proračunu občin.
- Sredstva fundacije za šport, ki jih le-ta pridobi od iger na srečo. Upravlja jih svet fundacije in tudi za pridobitev teh sredstev velja načelo razpisov. Mnoge države sicer takšnih sredstev ne prištevajo med proračunska (javna), ker so marsikje igre na srečo neposredno v rokah športnih organizacij.

B. Neproračunska (zasebna) sredstva so:

- Sredstva sponzorjev,
- Sredstva donatorjev,
- Sredstva gospodinjstev,
- Volila, darila, članarine,
- Druga lastna sredstva (tombole, srečelov, prodaja klubskih artiklov itd.)

4.1 Nacionalni program športa

Šport spada med tako imenovane meritorne dobrine oziroma dobrine družbenega pomena (take dobrine so še zdravstvo, šolstvo, storitve socialnega zavarovanja). Za oskrbo s temi dobrinami obstaja nek javni interes, ki zagotavlja javno financiranje oziroma sofinanciranje (Stanovnik 2002, 8). Ta del financiranja športa ter smernice za njegov razvoj in izvajanje v Sloveniji, je podan v Nacionalnem programu športa, ki je bil sprejet v Državnem zboru marca 2000 na podlagi Zakona o športu. V njem so določene kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne (do leta 2010) usmeritve tistih programov športa, ki se sofinancirajo iz javnih financ. Nacionalni program določa zlasti izhodišča in usmeritve športa ter vsebino in obseg posameznih pojavnih delov dejavnosti v športu, ki se financirajo ali sofinancirajo iz javnih sredstev.

Z nacionalnim programom športa država soustvarja pogoje za razvoj športa, saj daje materialno osnovo športnim programom. Šport je dosegel stopnjo razvoja, ki zahteva domišljen sistem urejanja strokovnih, organizacijskih in upravljalnih nalog lokalnih skupnosti in države. Lokalne skupnosti kot najpomembnejši financer sofinancirajo predvsem programe športa otrok in mladine, športno rekreacijo in gradnjo športnih objektov ter skrbijo za njihovo vzdrževanje. Država Slovenija bo spodbujala razvoj športa s finančno in strokovno podporo predvsem na tistih področjih, ki pomembno vplivajo na razvoj športa, kot so izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov, gradnja športnih objektov, strokovna in raziskovalna dejavnost. Sledila bo določilom sprejete športne zakonodaje, usmeritvam Sveta Evrope in mednarodnim konvencijam. Država in lokalne skupnosti bodo spodbujale vse oblike športne dejavnosti ter strokovno razvojne naloge skupnega pomena. Podpirale bodo razvoj športa z letnimi programi. Občinski svet uvrsti v letni program športa tiste vsebine nacionalnega programa, ki so pomembne za lokalno skupnost, upošteva pa tudi tradicijo in posebnosti športa v lokalni skupnosti. Izbor programov se izpelje na podlagi javnega razpisa, ki ga objavi Ministrstvo za šolstvo in šport za državno raven ter lokalna skupnost za lokalno raven na podlagi meril. Le-ta sprejme minister, pristojen za šport in za programe skupnosti nalog na državni ravni ter občinski svet, pristojen za programe na lokalni ravni.

Letni program določa programe športa, ki se sofinancirajo iz javnih sredstev, obseg in vrsto dejavnosti, potrebnih za njegovo uresničevanje, in obseg sredstev, ki se zagotovijo v državnem proračunu in proračunih lokalnih skupnosti (Zakon o športu, 1998). Višina sredstev za sofinanciranje posameznih programskih točk na ravni države se določi vsako leto posebej po Merilih za vrednotenje letnega programa športa, ki se sofinancira iz državnega proračuna, po predhodnem mnenju OKS in strokovnega sveta za šport. Če sredstva, ki so na razpolago za izvedbo letnega programa, ne zadoščajo za realizacijo nacionalnega programa v posameznem letu v celoti, se v letnem programu upoštevajo prednostne naloge.

Pričakuje se, da se bo nacionalni program športa v celoti realiziral do leta 2010. Zato je treba pri določanju letnih programov, ki opredeljujejo financiranje nacionalnega programa, upoštevati prednostne naloge, razvrščene v dve skupini (Nacionalni program športa Republike Slovenije, 2000).

Upravljanje in izvedba Nacionalnega programa športa temelji na racionalni obliki povezovanja upravnih, strokovnih, organizacijskih in izvajalskih nalog. Za izpeljavo nacionalnega programa odgovarjajo Ministrstvo za šolstvo in šport in lokalne skupnosti. Nacionalni program je samo del programov športa. Vsebuje tiste programe športa, ki se sofinancirajo iz javnih financ. Njegova izvedba se določi z letnim programom. Večji del športnih programov je odvisen od avtonomnega dela interesne športne sfere in se ne financira iz javnih financ, temveč iz drugih virov.

Vlada Republike Slovenije poroča o uresničevanju nacionalnega programa enkrat letno (Nacionalni program športa Republike Slovenije, 2000).

4.2 Javno financiranje športa

4.2.1 Financiranje športa iz državnega proračuna

Država uresničuje javni interes v športu tako, da (Zakon o športu, 1998):

- zagotavlja sredstva za realizacijo nacionalnega programa,
- spodbuja in zagotavlja pogoje za opravljanje in razvoj športne dejavnosti,
- načrtuje, gradi in vzdržuje športne objekte,
- vodi stimulatивно davčno politiko.

Sredstva za uresničevanje javnega interesa v športu na ravni države se zagotavljajo iz državnega proračuna, ki ga sprejme Državni zbor na predlog vlade Republike Slovenije. Med posamezne izvajalce se sredstva razporejajo preko Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, natančneje preko Urada za šport, ki je pri ministrstvu odgovoren za šport.

4.2.2 Financiranje športa iz proračuna lokalnih skupnosti

Iz sredstev zagotovljene porabe lokalnih skupnosti se financirajo tisti športni programi, ki so v javnem interesu na lokalni ravni. Lokalna skupnost uresničuje lokalni interes na področju športa tako, da (Zakon o športu, 1998):

- zagotavlja sredstva za realizacijo dela nacionalnega programa, ki se nanaša na lokalne skupnosti in z zagotavljanjem sredstev za izvedbo lokalnega programa športa,
- spodbuja in zagotavlja pogoje za opravljanje in razvoj športnih dejavnosti,
- načrtuje, gradi in vzdržuje lokalno pomembne javne športne objekte.

Programne, ki so v javnem interesu v občini, določi občinski svet. Občinski svet uvrsti v letni program športa tiste vsebine nacionalnega programa, ki so pomembne za lokalno skupnost in pri tem upošteva tudi tradicijo in posebnosti športa v lokalni skupnosti. Izbor programov, ki so opredeljeni v letnem programu športa, se izpelje na podlagi javnega razpisa, ki ga objavi lokalna skupnost (Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji, 2000).

Za sprejem letnega programa športa so za druge strokovne naloge na področju športa v občinah zadolženi zavodi za šport, agencije, ali pa občine za te naloge sklenejo

pogodbo s strokovno službo občinske športne zveze oziroma s posameznimi strokovnjaki.

Prav upravljanje športa je, predvsem v majhnih občinah, velik problem, saj večina teh občin nima ustreznih strokovnih kadrov za pripravo podlag za odločanje o športu v občini in tudi ne ustreznih materialnih zmožnosti. To pomeni dodatno oviro za hitrejši razvoj športa v takih občinah.

Sredstva za zagotovljeno porabo v občinah na področju športa določi Ministrstvo za finance, med občine pa se razdelijo po merilih Ministrstva za šolstvo, znanost in šport. Merila za izračun zagotovljene porabe v občinah temeljijo na razvojnih kazalcih in na dejanskem stanju športa v občini. MŠZŠ vsako proračunsko leto izpopolnjuje merila skladno s kakovostjo občinskih podatkov, ki so podlaga za oblikovanje meril. Razporeditev finančnih sredstev med izvajalce športnih programov znotraj posameznih občin je zelo različna. Odvisna je od razvitosti športa, ozaveščenosti in resnosti strokovnih podlag za obravnavo športa v vsej njegovi celovitosti. Merila za izračun zagotovljene porabe za šport v lokalnih skupnostih so zgolj izhodišče za namensko porabo, medtem ko v praksi prihaja do velikih odstopanj med merili in dejansko porabo (Strel et al. 1997, 76).

4.2.3 Fundacija za financiranje športnih organizacij

Zelo pomemben delež pri javnem financiranju športa ima Fundacija za financiranje športnih organizacij. Nastanek fundacije je povezan s sprejetjem zakona o igrah na srečo (Uradni list RS, št. 27/95), ki opredeljuje novo razporejanje prihodkov, doseženih pri igrah na srečo. Je pravna oseba, ki nastopa samostojno v pravnem prometu v okviru svoje dejavnosti, v svojem imenu in za svoj račun. Osnovna dejavnost fundacije je financiranje oziroma sofinanciranje športne dejavnosti, gradnje športnih objektov, raziskovanja in razvoja športa ter založništva v športu.

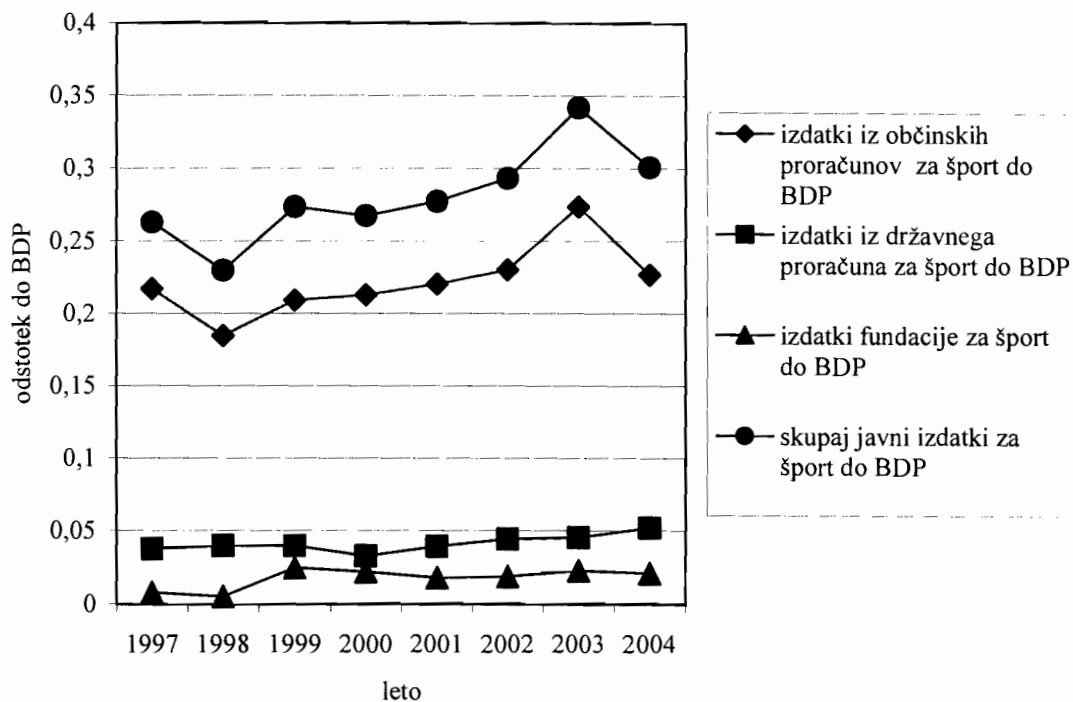
Sredstva za svojo dejavnost fundacija pridobiva od iger na srečo. Fundacija dobi določen odstotek koncesijskih dajatev, ki jih plačujejo prireditelji teh iger - koncesionarji (Loterija Slovenije, Športna loterija, igralnice). Drugi del koncesijskih dajatev, ki jih plačujejo prireditelji, je namenjenih fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij.

Izvajalci aktivnosti, ki jih financira fundacija, so osebe javnega ali zasebnega prava (zavodi, društva, ustanove, zveze in združenja, gospodarske družbe) in zasebniki, ki izpolnjujejo predpisane pogoje za izvajanje dejavnosti na področju športa. Fundacija sredstva razdeljuje na podlagi javnega razpisa.

4.2.4 Skupaj javni izdatki za šport

Rast javnih izdatkov za šport generirajo predvsem izdatki lokalnih skupnosti.

Tabela 4.1 Struktura javnih izdatkov za šport za obdobje od 1997 do 2004

- Podatki o javnih izdatkih za šport predstavljajo izdatki za programe športa oz. dejavnost športnih organizacij in investicije v športne objekte.
- Podatke iz lokalnih skupnosti (občin) so posredovale občine v svojih letnih poročilih o uresničevanju nacionalnega programa športa.
- Podatki na državni ravni predstavljajo izdatke za šport Ministrstva za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ), ki jih je posredoval Urad za šport.
- Podatke Fundacije za šport (FŠO) je posredovala fundacija in predstavljajo sredstva iz iger na srečo.

Vir: <http://www.informator.spic.si/> 2006a

Po letu 1998 se je delež javnih financ za šport do BDP povečeval predvsem na račun izdatkov za šport lokalnih skupnosti. Največji padec je nastal prav v letu 1998, ko se je lokalna samouprava drugič reorganizirala in ko se je število občin povečalo na 192.

Javni izdatki za šport pri dejavnostih športnih organizacij in investicije iz proračunov lokalnih skupnosti (tudi izdatki iz občinskih proračunov za investicije v šolskem športnem prostoru) države (MŠZŠ - Urad za šport) ter fundacije za šport so v letu 2002 znašali 15.5 milijard SIT oziroma 0,29 % BDP.

V letu 2003 so zopet beležili rast javnih izdatkov za šport iz lokalne in državne ravni iz 0,293 % na 0,342 % do BDP. Skupaj so javni izdatki za šport v letu 2003 znašali 19.5 milijard SIT.

V letu 2004 so bili javni izdatki za šport prvič manjši kot v predhodnem letu. Javni izdatki za šport na lokalni in državni ravni so se iz 0,342 % do BDP zmanjšali na 0,301 % do BDP. Javni izdatki iz treh proračunov so se v letu 2004, iz 19.5 milijard SIT zmanjšali na 18.4 milijard SIT. Razlog za padec javnih izdatkov je predvsem v zmanjšanju sredstev za investicije na lokalni ravni. Iz občinskih proračunov je bilo skupaj sredstev manj za nekaj več kot 5 %, za investicije pa skoraj za 12 %. Rast javnih izdatkov za šport je v letu 2004 dosegel le državni proračun za šport.

Med izdatki državnega proračuna (MŠŠ in občine) javni izdatki za športne objekte predstavljajo skoraj polovični delež. Največji vpliv na gibanje javnih izdatkov imajo izdatki za športne objekte. Njihov delež, v celotni strukturi, znaša skoraj polovico vseh sredstev namenjenih za uresničevanje Nacionalnega programa športa. Po zadnjih podatkih iz leta 2004 se investicijski cikel za športne objekte na lokalni ravni počasi umirja. Največji investiciji, ki sta indeks uresničevanja nacionalnega programa na področju športnih objektov pognala v nebo, sta bili izgradnja velike športne dvorane in nogometnega stadiona v Celju. K temu je deloma pripomoglo tudi evropsko prvenstvo v rokometu, ki je terjalo prenovo še nekaj drugih športnih dvoran.

4.3 Zasebno financiranje športa

4.3.1 Sponzoriranje

Obstajajo različne definicije sponzoriranja, njegova enotna definicija torej ne obstaja. Sponzoriranje je opredeljeno kot (Meenaghan 1983, 5-71):

- Medsebojni dogovor med sponzorjem in sponzorirancem. Oba želita doseči določene cilje, ki jih na drugačen način ne moreta doseči.
- Darilo ali plačilo za določeno priložnost ali privilegij s ciljem, da si sponzor zagotovi publiciteto.
- Dajanje denarja, stvarnih sredstev, znanja in organizacijskih storitev za športnike, športna društva ali športne prireditve s ciljem, dobiti v povračilo gospodarsko pomemben učinek.

- Dejanje, ko gospodarska organizacija nameni sredstva (finančna, materialna ali v obliki storitev) za izvedbo določene negospodarske dejavnosti ali projekta z namenom doseganja svojih ciljev.
- Dogovor, v okviru katerega sponzor zagotavlja podporo sponzorirancu in mu tako omogoči izvajanje njegove aktivnosti; pri tem dobiva sponzor koristi, opredeljene v okviru promocijske strategije.

Sponzorstvo je instrument tržnega komuniciranja, kjer podjetje nameni sredstva (finančna, materialna ali v obliki storitev) posamezniku ali organizaciji za izvedbo določene dejavnosti ali projekta, v zameno pa dobi določene pravice ali povezave, ki jih lahko uporabi pri doseganju svojih poslovnih ciljev (Starman 1996, 27). Sponzor v športu je običajno tisti subjekt gospodarske narave, ki z ekonomskega vidika delno ali v celoti prevzame financiranje nekega športnega društva ali športne prireditve. S sponzorsko pogodbo subjekta uredita medsebojne odnose tako, da imata oba koristi od sodelovanja. Sponzor zagotovi društvu ali organizatorju določena denarna ali materialna sredstva, društvo ali organizator prireditve pa zagotovi sponzorju propagiranje njegovega imena in njegovih izdelkov ali storitev.

Motivi podjetij, ki odločajo o sponzoriranju športa, so različni. Nekatera podjetja se odločijo za sponzoriranje zaradi izboljšanja javnega mnenja o podjetju oziroma njegovih proizvodih ali storitvah. Druga, ker jim le-to omogoča oglaševanje izdelkov, ki jih skozi klasične metode oglaševanja ne morejo. Povsod pa je eden glavnih ciljev sponzoriranja povečanje prodaje podjetja.

Irwin in Sutton sta identificirala naslednje cilje sponzorstva (Bednarik 1999, 11):

- povečana prodaja/povečan tržni delež,
- izboljšati identifikacijo ciljne tržne skupine s podjetjem oziroma z njegovimi proizvodi ali storitvami,
- izboljšati splošno javno mnenje o podjetju, proizvodih oziroma storitvah podjetja,
- izboljšati celoten ugled podjetja,
- izboljšati poslovne zveze,
- vključevanje v širšo družbeno skupnost, spremeniti javno predstavo o podjetju, odnose med zaposlenimi,
- onemogočiti konkurenco,
- izpolniti družbeno odgovornost,
- dejavnost podjetja v človekoljubne namene.

Nobenega dvoma ni, da je šport absolutni monarh aktualnega sponzorskega trga. Že samo dejstvo, (Zorko 2000, 37) da predstavlja sponzoriranje v športu kar dve

tretjini vseh sponzorstev dovolj nazorno kaže, kakšen status uživa šport na sponzorskem trgu.

4.3.2 Udeleženci v procesu sponzoriranja

Trg sponzoriranja je zapleten in večplasten. Sestavljen je iz štirih trgov. Glavni elementi obravnavanega športnega trga so (Kline 1996, 3):

- Trg športnikov in športnih dogodkov, kamor sodijo ponudniki športnih dogodkov, športniki, prireditelji športnih dogodkov, lastniki moštev...
- Trg sponzorjev, ki ga sestavljajo kupci časa in prostora, namenjenega reklamiranju lastnega podjetja ali blagovne znamke (zavarovalnice, naftne družbe, avtomobilska industrija, tobačna industrija...).
- Trg medijev, glavni element so različne televizije, ki delujejo kot kupci pravic prenosov posameznih športnih dogodkov.
- Trg potrošnikov, ki ga sestavlja širša javnost, končni cilj prej omenjenih skupin trgov.

Športni trg, na katerem nastopajo športniki oziroma ekipe, mediji, sponzorji in javnost, je zelo zapleten. Vsi udeleženci imajo stalno opravka eden z drugim. Preden se podjetje odloči, da bo sodelovalo v procesu sponzoriranja mora pretehtati tudi vse pozitivne in negativne strani sponzoriranja ter se prepričati, kako in v kolikšni meri se vložena sredstva povrnejo in kakšen pomen ima sponzoriranje za poslovanje podjetja.

Glavni argumenti, ki potrjujejo smotrnost investiranja podjetja v šport, so:

- neposredno in posredno oglaševanje v medijih;
- športniki lahko postanejo vzor potencialnim kupcem izdelkov ali uporabnikom storitev podjetja, ki je sponzor;
- blagovna znamka sponzorja postane prepoznavna;
- možnost prodora podjetja na nove trge.

4.3.3 Država kot udeleženec v procesu sponzoriranja

Obstaja še en pomemben udeleženec, to je država. Ko razmišljamo o odnosu med športom in državo, bi najprej pomislili, da je državno financiranje le enosmerni tok. Vendar odnos ni tako preprost, kot se zdi. Država, šport in splošna javnost namreč stopajo v številne medsebojne odnose. Lahko bi rekli, da je država posrednik med športom in javnostjo in ima od tega »posredništva« tudi koristi. Država del davkov in taks, ki jih plačujejo državljani preko ministrstva za šolstvo in šport, preusmeri v

šport (zato lahko tudi državo obravnavamo kot »sponzorja športa«, saj prav tako želi »povračila« za vloženi denar). Šport v zameno za finančna sredstva daje državi priložnost za promocijo (predstavitev gospodarstva, turizma, kulture, navezovanje stikov, ugled države). Poleg tega obstajajo tudi povsem objektivne koristi v smislu zdravja državljanov, ki se ukvarjajo s športom, saj to pomeni za zdravstvo nižje stroške. Primer popolnega financiranja države predstavlja tako imenovani socialistični tip, v katerem je država edini financer športa (tudi nekatera večja podjetja, vendar brez komercialnega namena).

4.3.4 Donatorstvo

Sponzorja nikakor ne smemo enačiti z donatorjem. Donator (darovalec) je namreč tisti subjekt, ki nameni društvu ali organizatorju določena darila, ta so lahko tudi v denarni obliki, ne da bi zanje zahteval propagiranje svojih izdelkov. Kljub temu pa vljudnost zahteva, da društvo ali prireditelj objavi tudi svoje donatorje ter se jim tako javno zahvali.

Donatorstvo je podaritev, darovanje nečesa, na da bi obdarjenec darovalcu karkoli obljubil, dal, storil. Donatorju (Bednarik 1998a, 19) ne gre za dobiček pri zamenjavi produktov. Produkt, ki je donatorju predlagan v menjavo, so prednosti, ki so lahko altruistične (dober občutek, ker podpiram vredno naložbo), lahko tudi egoistične (osebno zadovoljstvo videti svoje ime na listi donatorjev, pojavljanje na televiziji, oziroma v družbi pomembnih oseb, usluge prijatelju, družbena uveljavitev odgovorne osebe,...).

Donator prejemniku podpore (donatorstvo je najbolj uveljavljeno na področju zdravstva, znanosti, umetnosti, šolstva, financiranja verskih, političnih in kulturnih organizacij, lokalnih skupnosti ter socialnih projektov) nameni določena sredstva, kot so znanje, lastni kadri, finančna in materialna sredstva ali storitve, pri čemer v zameno ne pričakuje ničesar.

Za donacijo je značilno, da gre za enkratno dejanje, v kolikor se to zgodi večkrat, lahko kvečjemu govorimo o več donacijah, ne moremo pa reči, da gre za neko trajno, partnersko razmerje, kot na primer pri sponzorstvu ali pokroviteljstvu oseb. Problematična je opredelitev pridobitne dejavnosti (ni samo sponzorstvo) in iz tega izhajajoča obdavčitev dobička od pridobitne dejavnosti.

4.3.5 Izdatki gospodinjestev

Drugi del zasebnega financiranja športa predstavljajo sredstva, ki jih za športne izdelke in storitve porabijo gospodinjestva. Večino teh sredstev sicer neposredno ne prejmejo športne organizacije, pač pa druge organizacije, ki se ukvarjajo s trgovino, turizmom, proizvodnjo itd., a jih kljub temu štejemo k financiranju športa.

Poraba gospodinjstev za športne izdelke se v zadnjih letih zmanjšuje. Na drugi strani so gospodinjstva začela povečevati porabo za športne storitve. Pozitivni trendi porabe gospodinjstev za športne storitve so lahko dober obet za športne organizacije in tudi športno kulturo nasploh.

Podatki o izdatkih gospodinjstev so predstavljeni v naslednjem poglavju.

4.4 Skupaj sredstva za šport v Sloveniji

V nadaljevanju so v eni tabeli predstavljeni vsi izdatki za šport v Sloveniji za obdobje od leta 2000 do leta 2003.

Na ta način bomo lažje spoznali in razumeli nekatere značilnosti in posebnosti financiranja slovenskega športa. Sicer pa se struktura virov financiranja med posameznimi leti ne spreminja bistveno. Že vrsto let je na podobni ravni, spreminja se le višina posameznega vira, ki je iz leto v leto višja. Na tem mestu želim predstaviti predvsem strukturo virov.

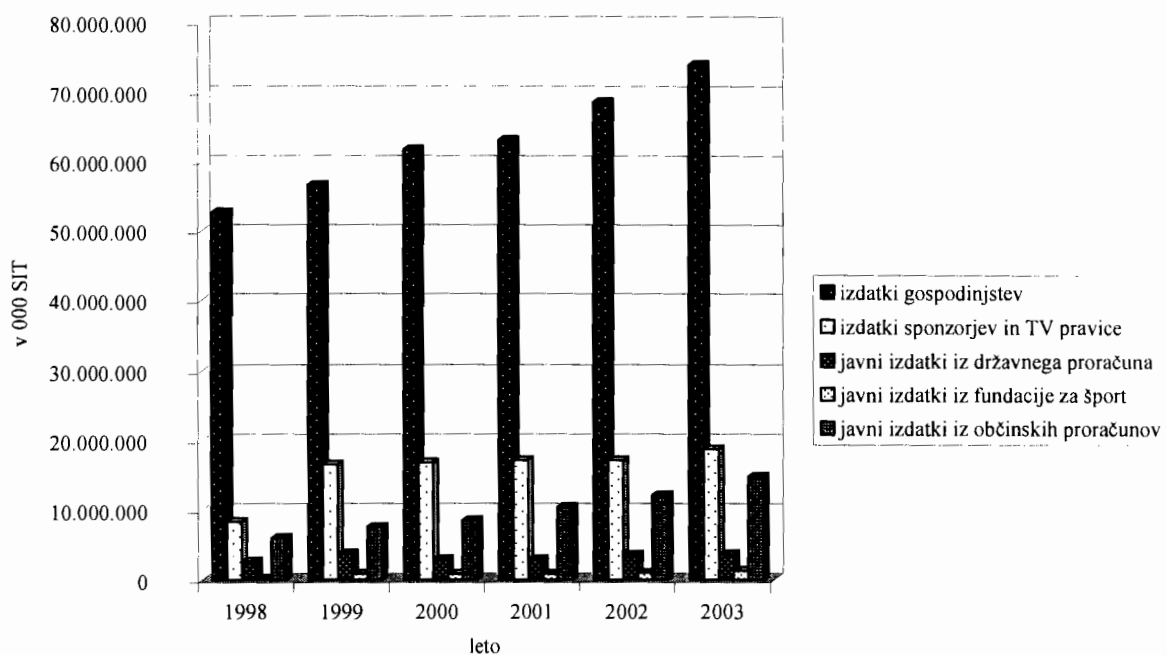
Tabela 4.2 Skupaj sredstva za šport v Sloveniji za obdobje od 2000 do 2003

	2000		2001		2002		2003	
	mio SIT	%	mio SIT	%	mio SIT	%	mio SIT	%
JAVNI IZDATKI	12.403	13,61	14.243	15,04	16.729	16,29	19.772	17,53
država	2.926	3,21	2.943	3,11	3.566	3,47	3.656	3,24
fundacija za šport	885	0,97	850	0,90	992	0,97	1.274	1,13
občinski proračun	8.592	9,43	10.449	11,03	12.170	11,85	14.840	13,16
ZASEBNI IZDATKI	78.753	86,39	80.465	84,96	85.986	83,71	92.988	82,47
gospodinjstva	61.846	67,85	63.213	66,74	68.736	66,92	74.145	65,76
sponzoriranje, TV prav.	16.905	18,55	17.250	18,21	17.248	16,79	18.840	16,71
VSI IZDATKI	91.156	100	94.709	100	102.715	100	112.760	100

Vir: Kolenc, Marko. Pismo avtorju, 30. marec 2006

Slika 4.1 Skupaj sredstva za šport za obdobje od 1998 do 2003

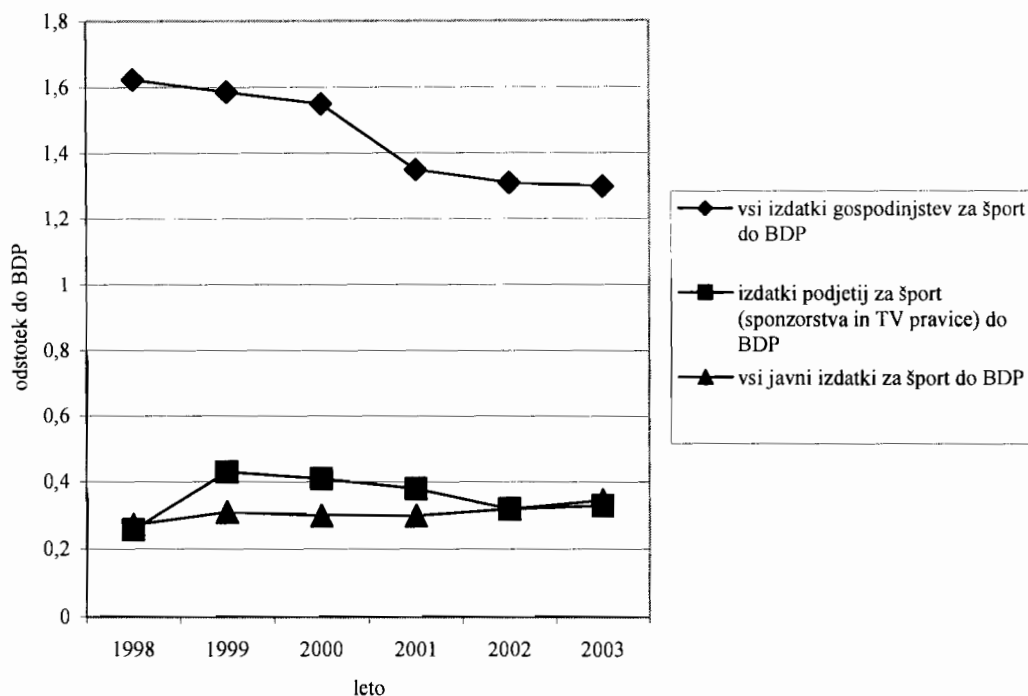

Vir: Kolenc, Marko. Pismo avtorju, 30. marec 2006

Zasebni izdatki za šport so bistveno večji od javnih in predstavljajo preko 82,47 % vseh izdatkov, kar je večji delež kot pri večini držav EU (več o primerjavi z EU bo povedano v naslednjem poglavju). Največji delež med zasebnimi izdatki predstavljajo izdatki gospodinjstev. Tako stanje je značilno tudi za EU. Gospodinjstva največ namenijo za športne izdelke.

Javni izdatki predstavljajo 17,53 % vseh izdatkov za šport. Lokalne skupnosti imajo bistveno večje izdatke za šport kot vlada. Razmerje med sredstvi, ki jih izdva MŠZŠ iz državnega proračuna in sredstvi lokalnih skupnosti, je približno 1:5. Tako razmerje je značilno za evropske decentralizirane države. Delež fundacije za šport (igre na srečo) se zdi majhen, vendar smo že omenili, kako pomemben je za športne organizacije.

Slika 4.2 Izdatki za šport do BDP za obdobje od 1998 do 2003

Vir: <http://www.informator.spic.si/> 2006b

Trend padanja izdatkov za šport se je v letu 2003 ustavil. Predvsem na račun izdatkov gospodinjstev, ki so v svojih proračunih v letu 2003 prvič povečala delež za športne storitve, iz 20 % na 23 % ter tudi na račun javnih izdatkov za šport, ki so v letu 2003 še vedno rasla. Poleg tega se je ustavil tudi trend padanja izdatkov podjetij za šport.

Podatki o porabi gospodinjstev za leto 2004 s strani Statističnega urada RS bodo dostopni šele prihodnje leto. Kljub padcu javnih izdatkov smo lahko zaradi gospodarske rasti optimistični. To potrjuje tudi dejstvo, da so športna društva v letu 2004 od svoje dejavnosti ustvarila za 23 % več prihodkov kot v letu 2003.

4.4.1 Prihodki športnih organizacij

Samo del izdatkov za šport prejmejo športne organizacije neposredno. Na osnovi analize izdatkov prejmejo športne organizacije le slabih 27 % vseh izdatkov. Ostale izdatke prejmejo druge organizacije, ki se ukvarjajo s trgovino, turizmom, proizvodnjo itd. Ocenimo lahko, da športne organizacije prejmejo večino izdatkov podjetij za sponzorstvo in donatorstvo ter vsa sredstva iger na srečo (Bednarik et al. 2000, 14).

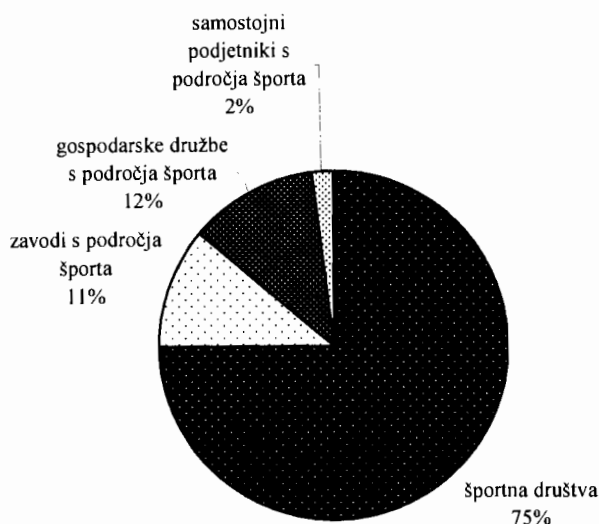
V nadaljevanju bom na kratko predstavila prihodke vseh športnih organizacij za leto 2004. Analiza, ki jo je opravil Urad za šport, je bila izdelana na podlagi zaključnih računov, ki jih morajo športne organizacije oddati na koncu leta.

V analizi so zajete vse možne organizacijske oblike športnih organizacij, ki so razdeljene v tri skupine: društva, zavodi oziroma pravne osebe s področja telesne kulture in športa ter gospodarske družbe s področja športa. Športne organizacije so glede na panogo razvrščene v sedem skupin: individualni športi, kolektivni športi, miselni športi, šport za vse, športne zveze na lokalni ravni, zavodi in gospodarske družbe.

Zaključne račune je za leto 2004 oddalo 5.748 športnih organizacij. Največ 5.308 je bilo športnih društev, 395 gospodarskih družb od tega 162 družb z omejeno odgovornostjo in 233 samostojnih podjetnikov. Poleg tega je zaključne račune oddalo še 31 javnih zavodov in 14 zasebnih zavodov s področja športa.

Prihodki vseh športnih organizacij so v letu 2004 znašali 51,6 milijard SIT oz. 0,83 % BDP. Športna društva in zveze so v letu 2004 ustvarila 38,6 milijard SIT vseh prihodkov. Gospodarske družbe s področja športa so ustvarile 7,2 milijard SIT prihodkov od tega samostojni podjetniki 0,8 milijard SIT. Javni in zasebni zavodi na področju športa so ustvarili skupaj 5,7 milijard SIT prihodka.

Slika 4.3 Struktura prihodkov športnih organizacij za leto 2004

Vir: <http://www.informator.spic.si/2006c>

4.4.2 Prihodki športnih društev

V nadaljevanju predstavljam podatke o številu športnih in rekreativnih društev v Poslovnem registru Slovenije in sicer: po stanju na dan 22.3.2006, po stanju dne 31.12.2004 in po stanju dne 31.12.2003, razvrščenih po vrstah društev.

Tabela 4.3 Število športnih društev

šifra društva	Naziv društva	31.12.2003	31.12.2004	22.3.2006
0101	atletska društva	19	78	83
0102	gimnastična društva	15	25	27
0103	košarkarska društva	62	173	179
0104	Nogometna društva	129	594	643
0105	rokometna društva	33	114	112
0106	odbojkarska društva	22	90	99
0107	hokejska društva	17	53	56
0108	smučarska društva	60	202	212
0109	Kotalkarska društva	11	23	25
0110	kolesarska društva	41	121	138
0111	društva avto-moto	111	249	288
0112	plavalna društva	21	41	41
0113	veslaška društva	11	36	39
0114	društva za vodne športe	80	251	275
0115	društva za tenis	60	230	237
0116	društva za namizni tenis	15	48	52
0117	badmintonska društva	13	32	33
0118	društva za golf	18	54	58
0119	kegljaška društva	32	94	95
0120	balinarska društva	60	179	178
0121	strelška in lokostrelška društva	92	347	355
0122	boksarska društva	11	24	27
0123	društva za borilne veščine	125	377	406
0124	društva za zračne športe	51	168	179
0125	društva za konjeniške športe	73	208	223
0126	društva za športni ples	18	42	46
0127	jamarska društva	14	46	49
0128	planinska, plezalna društva	85	271	274
0129	taborniška in skavtska društva	47	132	136
0130	rekreacijska društva	51	423	593
0131	društva za miselne športe	33	137	142
0199	druga športna in rekreativna dr.	762	1.871	1.909
0100	športna in rekreativna društva	2.192	6.733	7.209

Vir: Dovžan 2006

Analiza o poslovanju športnih društev v letu 2002 je bila izdelana na podlagi podatkov zaključnih računov, ki so jih športna društva predložila AJPES-u. Po podatkih iz registra športnih organizacij, ki ga vodi Športni informacijski center, deluje v Sloveniji aktivno 4.943 športnih društev. V letu 2002 je zaključne račune oddalo 4.062 športnih društev oziroma 82,1 odstotka vseh športnih društev. Kljub določbam Zakona o društvih o obvezni oddaji zaključnih računov nekaj manj kot ena petina društev tega ni storila.

Celotni prihodki športnih društev, ki so oddala zaključne račune za poslovno leto 2002, znašajo 30.643 milijonov SIT oziroma 0,58 odstotka BDP. Odhodki športnih društev so v letu 2002 znašali 30.871 milijonov SIT, kar pomeni, da so športna društva ustvarila 227 milijonov SIT presežka odhodkov nad prihodki. V povprečju je društvo v letu 2002 ustvarilo 7.5 milijonov SIT prihodkov.

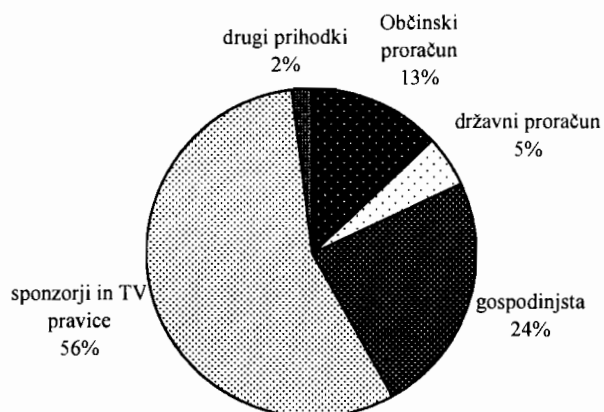
Analiza o poslovanju športnih društev v letu 2003 je bila izdelana na podlagi računovodskih izkazov, ki so jih športna društva predložila AJPES - u. V letu 2003 je bilo po podatkih iz registra športnih organizacij aktivno delujočih 5.158 športnih društev. V letu 2003 je zaključne račune oddalo 4.753 športnih društev oziroma 92,1 % (za deset odstotkov več kot leto prej).

Celotni prihodki športnih društev, ki so oddala zaključne račune za poslovno leto 2003, znašajo 33.810 milijonov SIT oziroma 0,592 % BDP. Odhodki športnih društev so v letu 2003 znašali 33.136 milijonov SIT, kar pomeni, da so športna društva ustvarila 673 milijonov SIT presežka prihodkov nad odhodki. V povprečju je društvo v letu 2003 ustvarilo 7,1 milijonov SIT prihodkov.

Analiza o poslovanju športnih društev v letu 2004 je bila izdelana na podlagi podatkov iz računovodskih izkazov, ki so jih športna društva predložila AJPES - u. Po podatkih iz registra športnih organizacij, ki ga vodi Športni informacijski center (ŠPIC), aktivno deluje v Sloveniji 5.313 športnih društev. V letu 2004 je zaključne račune oddalo 5.308 športnih društev oziroma 99 % (za sedem odstotkov več kot predhodno leto). Ugotovimo lahko, da so za leto 2004 prvič skoraj vsa aktivno športna društva oddala računovodske izkaze.

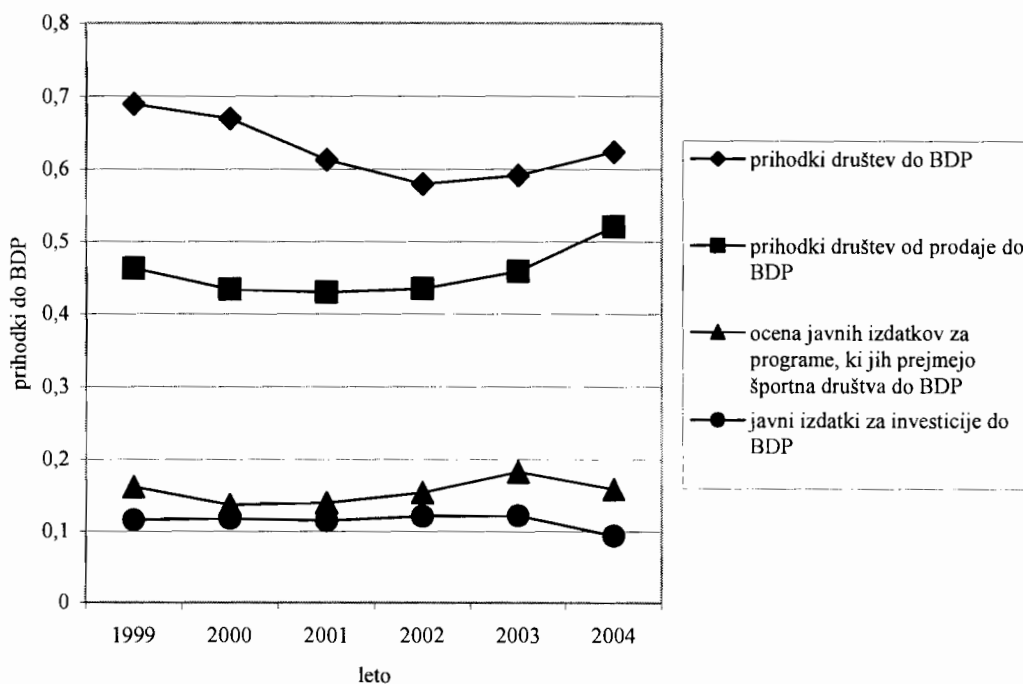
Celotni prihodki športnih društev, ki so oddala zaključne račune za poslovno leto 2004 znašajo 38.634 milijonov SIT oziroma 0,62 % BDP. Odhodki športnih društev so v letu 2004 znašali 38.647 milijonov SIT. Športna društva so ustvarila 13 milijonov SIT presežka odhodkov nad prihodki. V povprečju je društvo v letu 2004 ustvarilo 7,2 milijonov SIT prihodkov (predhodno leto 7,1 milijonov SIT).

Slika 4.4 Ocena strukture prihodkov športnih društev za leto 2003

Vir: [http:// www.informator.spic.si/](http://www.informator.spic.si/) 2006d

Slika 4.5 Zaustavitev padca celotnih prihodkov športnih društev do BDP na račun rasti prihodkov od dejavnosti

Vir: [http:// www.informator.spic.si/2006e](http://www.informator.spic.si/2006e)

Trend padanja prihodkov športnih društev se je v letu 2003 zaustavil. Povečevanje prihodkov športnih društev od dejavnosti do BDP lahko podkrepimo z gospodarsko rastjo v zadnjih treh letih ter z dobro porabo za športne storitve tako gospodinjstev kot podjetij. Javne finance, ki jih prejmejo športna društva na rast prihodkov športnih društev nimajo posebnega vpliva.

5 FINANCIRANJE ŠPORTA V SLOVENIJI IN PRIMERJAVA Z DRUGIMI EVROPSKIMI DRŽAVAMI

5.1 Modeli financiranja športa v svetu

Zaradi vse večje profesionalizacije športa in s tem povezanim povpraševanjem po novih virih sredstev ter hkrati zaradi ugotovitve, da je šport izjemno sredstvo za promocijo izdelkov in storitev, se tudi gospodarstvo vse bolj učinkovito vključuje v nove menjalne odnose. Tu poznamo poleg socialističnega modela (ki v svetu danes velja za preživelega), v katerem je bila država edini financer športa (semkaj lahko spadajo še nekatera večja podjetja, vendar brez komercialnega namena) še (Bednarik 1995, 5):

- zahodnoevropski model, za katerega je značilno, da so porabniki (gospodinjstva, ki jim sledijo lokalne vlade) glavni finančni vir športa,
- ameriški model, kjer so glavni finančni vir zasebni kapital in podjetja, ki financirajo šport preko TV - pravic, sponzoriranja, zasebnih lastnikov klubov itd.

5.2 Primerjava financiranja športa v Sloveniji z drugimi evropskimi državami

V evropskih državah zasledimo mnogo različic organiziranosti in financiranja športa, vendar je šport povsod deležen skrbi države, pa čeprav na različne načine. Organiziranost in financiranje športa v mnogih državah je tudi zrcalo splošne organiziranosti družbe in kulture. Zato imajo v zahodnoevropskih državah drugačne rešitve kot v vzhodnoevropskih, kar je posledica različnih zgodovinskih okoliščin. S tega vidika zato vpliv države na šport ni povsod enak.

V splošnem poznamo tri modele financiranja športa. Za zahodnoevropski model financiranja športa je značilno, da so gospodinjstva (prebivalci) glavni finančni vir med zasebnimi viri in lokalne skupnosti glavni finančni vir med javnimi viri. Omenjeni model se bistveno razlikuje od ameriškega, pri katerem predstavljata glavni vir zasebni kapital in podjetja, ki financirajo šport preko sponzoriranja, televizijskih pravic, zasebnih lastnikov klubov itd. Oba modela pa se razlikujeta od tako imenovanega socialističnega modela, pri katerem je bilo v ospredju državno financiranje športa (Bednarik 1999, 37).

Potrebno je omeniti še eno značilnost zahodnoevropskega modela financiranja športa, to je prostovoljno (volontersko) delo. Prostovoljno delo se opredeljuje kot prostovoljna aktivnost, ki ni plačana ali pa prostovoljec (volonter) zanjo prejme le povračilo stroškov. Vsem zahodnim državam je skupen velik delež prostovoljnih delavcev v športnih organizacijah. Na drugi strani pa za države v tranziciji velja, da

vlada kriza na področju prostovoljnega dela, in sicer zaradi slabih ekonomskih razmer ter zaradi prezaposlenosti ljudi, ki imajo pogosto po več zaposlitev zaradi nizkega življenjskega standarda. Vse to vpliva tudi na miselnost ljudi, ki menijo, da nobeno opravljeno delo ne more biti poplačano, tudi prostovoljno delo v športu ne.

Tabela 5.1 Primerjava med izdatki za šport v Sloveniji in povprečjem držav Evropske unije za leto 1997

	SLO (%)	EU (%)
Država	1,39	4,60
Lokalne skupnosti	6,29	19,60
JAVNI IZDATKI	11,32	24,30
Podjetja (sponzoriranje, donatorstvo, TV- pravice)	11,36	10,40
Gospodinjstva (poraba športnih dobrin - izdelkov in storitev)	77,05	65,40
ZASEBNI IZDATKI	88,68	75,70
VSI IZDATKI SKUPAJ	100,00	100,00
Skupaj izdatki (% BDP)	2,33	1,40
Javni izdatki (% BDP)	0,26	0,30
Zasebni izdatki (% BDP)	2,07	1,10

Vir: Bednarik 2000, 14

Kot je razvidno iz tabele 5.1, so zasebni izdatki za šport v Sloveniji bistveno višji od javnih. Vsi izdatki za šport so v letu 1997 predstavljali 2,33 % bruto domačega proizvoda Slovenije. Največji del zasebnih izdatkov predstavljajo izdatki gospodinjstev. Tako stanje je značilno tudi za članice Evropske unije. Čeprav, da se je primerjave z Evropo potrebno lotiti z nekaj zadržki, pa lahko predpostavimo naslednje (Šugman et al. 2002, 88):

- Vsi izdatki za šport so v Sloveniji v razmerju do BDP višji kot v povprečju držav EU.
- Javni izdatki za šport v Sloveniji so v razmerju do BDP na malce nižji ravni kot v povprečju držav EU.
- Zasebni izdatki za šport v Sloveniji so v razmerju do BDP na znatno višji ravni, kot je povprečje v državah EU.

Zaključimo lahko, da se financiranje športa v Sloveniji ne razlikuje dosti od modela financiranja športa zahodnoevropskih držav. V strukturi izdatkov za šport je delež države manjši kot v večini držav EU. V razmerju do BDP pa so javne finance na evropskem povprečju, kar kaže, da država financira šport v skladu z možnostmi. Ob tem je treba poudariti, da Slovenci tudi z izdatki za šport dokazujejo, kako visoko ga cenijo, saj zanj porabijo razmeroma veliko. To pa je za državo in družbo vsekakor

razveseljivo dejstvo. Glede na razmerje do BDP je ekonomska moč športa v Sloveniji znatna in na podobni ravni kot v EU (Šugman et al. 2002, 78).

Naš tip financiranja športa zahodnoevropskemu približuje dejstvo, da se večinoma financira iz zasebnih virov in lokalnih skupnosti, manj pa s strani države. Kljub temu bi lahko rekli, da športne organizacije veliko sredstev pridobijo s strani podjetij skozi sponzorje, donatorstvo in podobno, kar je sicer prevladujoča značilnost tudi ameriškega sistema. Bistvena razlika pa je v motivih podjetij za podporo športu, kjer so v Ameriki večinoma strogo komercialni, medtem ko pri nas ni povsem tako. Tradicionalno so podjetja pri nas podpirala šport, vendar le redko zaradi komercialnih motivov. V Sloveniji je še danes zelo malo športnih organizacij v zasebni lasti in tudi njihov namen ni le dobiček. To je ključni razlog, ki nas približuje zahodnoevropskemu modelu (Bednarik et al. 2000, 18).

Viri financiranja športa se pri nas bistveno ne spreminjajo, saj so že vrsto let na podobni ravni. Potrebe športa, zlasti vrhunškega pa so iz dneva v dan večje in izvajalci športa morajo, če želijo slediti razvojnim tokom v Evropi, nekje dobiti vedno višje zneske sredstev. Zato se je slovenski šport (zlasti vrhunski) ob pomanjkanju državnega denarja naslonil predvsem na financiranje s strani podjetij (kot sponzorjev) in na pridobivanje dodatnih lastnih sredstev tudi z visokimi vstopninami za nekatera tekmovanja (Šugman et al. 2002, 91).

Če se osredotočimo le na sponzorska sredstva podjetij, lahko ugotovimo, da so sponzorska (in donatorska) sredstva skoraj takšen potencialni finančni vir kot javne finance. Sredstva sponzorjev in donatorjev v Sloveniji so nadvse pomemben finančni potencial, kar je pomembno zlasti za vrhunski šport. Brez sodelovanja podjetij (z vlaganjem sponzorskih sredstev) se slovenski šport oziroma vsaj njegov vrhunski segment ne bi zmožal kosati s svetovno konkurenco. Če pogledamo že tako ali tako kritično stanje v marsikateri športni panogi danes, si najbrž niti ne znamo predstavljati, kaj bi za slovenski šport pomenila odsotnost sponzorjev v tolikšnem obsegu, kot smo je vajeni v zadnjih letih.

Trdnejše poslovno povezovanje oziroma interes podjetij za vlaganje v šport je v direktni korelaciji z gledanostjo športnih prireditev. Gledanost Evrolige, kot elitnega evropskega košarkarskega tekmovanja, kjer nastopa tudi KK Union Olimpija je zadnja leta v velikem vzponu, tako da se za evropske klube in igralce že zanimajo ameriška podjetja in klubi NBA.

Slej ko prej lahko pričakujemo mednarodni (ameriški) kapital tudi v slovenski košarki, saj nekateri ameriški vlagatelji menijo, da so evropski klubi lepa poslovna priložnost.

Tabela 5.2 Evropska košarka hitro raste, a ni dorasla ameriški (NBA).

	Evroliga	NBA
Letno št. gledalcev (v mio)	1,4	21,6
Televizijske pravice (v mio USD)	19	766
Najvišja letna plača igralca (v mio USD)	4	20

Vir: Mihajlović 2006,12

Evropska košarka se kvalitativno resnično hitro približuje ameriški, vendar primerjava objavljenih podatkov za sezono 2004/05 kaže, kakšno ekonomsko moč ima košarka v Ameriki, kjer je to posel v pravem pomenu besede. Vsekakor bosta morali po tej poti tudi evropska in slovenska košarka.

KK Union Olimpija je imela v sezoni 2004/05 na 7 tekmah Evrolige, ki so se odigrale doma, 21.184 gledalcev. Od televizijskih pravic je prejela 414.500 USD.

6 FINANCIRANJE ŠPORTNEGA DRUŠTVA

Športna društva predstavljajo del kulturne tradicije naše dežele, saj je to najbolj razširjena oblika športnega udejstvovanja.

6.1 Opredelitev športnega društva

Po Zakonu o društvih (1995) je društvo prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupno določenih interesov, opredeljenih v temeljnem aktu in v skladu z omenjenim zakonom. Z vpisom v register postane društvo pravna oseba in mora v pravnem prometu uporabljati svoje registrirano ime, iz katerega mora biti razvidna dejavnost društva. Društva se zaradi uresničevanja skupnih nalog ali dogovarjanja in enotnega nastopanja med seboj povezujejo v organizacije na višji ravni, ki jih imenujemo zveze.

Društvo ne sme opravljati pridobitne dejavnosti kot svojo izključno dejavnost. Za svoje delovanje društvo pridobiva finančna sredstva iz naslednjih virov: članarine, sredstva iz materialnih pravic in dejavnosti društva, darila, prispevki sponzorjev in donatorjev, s privabljanjem čim večjega števila gledalcev na športne prireditve, s prostovoljnim delom, iz javnih sredstev in drugih virov. Če društvo ustvari presežek prihodkov nad odhodki, ga mora porabiti za izvajanje dejavnosti, zaradi katere je bilo tudi ustanovljeno.

Športna društva lahko razvrstimo v posamezne skupine po različnih merilih. Najbolj znana in najbolj pomembna je razvrstitev društev po športnih panogah, saj je od panoge odvisna vsa organiziranost športa od baze do mednarodnega povezovanja. Glede na število panog razlikujemo društva, ki se ukvarjajo samo z eno panogo (homogena) in taka, ki se ukvarjajo z več panogami (heterogena). Po območju delovanja pa razlikujemo krajevna ali občinska športna društva, republiške pa so le nekatere zveze, npr. Sodniške zveze (Šugman 1998, 58).

Šugman ugotavlja (1998, 65), da obstaja v Sloveniji pet modelov športnih društev:

- Model društva, ki temelji izključno na članstvu in njegovi športni rekreaciji. Člani društva se ne povezujejo s subjekti v okolju in ne tekmujejo v urejenih tekmovalnih sistemih.
- Drugi model društva je tako imenovano odprto društvo, za katero je značilna povezanost s krajevnim okoljem. Društvo opravlja naloge za svoje člane, organizira pa tudi športno dejavnost zunaj društva, na primer v podjetjih, vrtcih in šolah. Za svoje storitve drugim lahko prejema plačilo, se pa načeloma ne ukvarja s tekmovalnim ali vrhunskim športom.

- Tretji model društva je model mešanega tipa, saj se del članstva ukvarja z rekreativno dejavnostjo, del pa s tekmovalnim športom, da bi dosegali vrhunske dosežke. Takšno društvo ima ponavadi tudi lastno selekcijsko bazo.
- Četrty model je društvo, ki se ukvarja s tekmovalnim športom za doseganje vrhunskih rezultatov in črpa svoje kadre iz lastne selekcijske baze ali v šolskih športnih društvih.
- Najnovejši tip društva se je pojavil nekje po letu 1994, ko se začnejo spreminjati odnosi v Evropi, ko dobiva vse večji pomen prost pretok kapitala, ljudi in znanja. Društvo se zgleduje po managementu podjetja in je komercialno usmerjeno. Ima zelo ozko člansko bazo, sestavljeno iz razmeroma majhnega števila članov - tekmovalcev, ki jih pridobiva iz vrst domačih in tujih igralcev. Tako oblikovano društvo stremi za vrhunsko športno ustvarjalnostjo izključno z vidika rezultata in nudenja razvedrila gledalcem.

V Sloveniji je največje število tistih športnih društev, ki se ukvarjajo z individualnimi in kolektivnimi športi, sledijo jim društva, ki se ukvarjajo s športno rekreacijo, najmanjšo skupino pa predstavljajo miselni športi. V društvih prevladuje rekreativna dejavnost, saj se samo s tekmovalno dejavnostjo ukvarja le slaba četrtina športnih društev. To so tista društva, ki sodelujejo v sistemu ligaških tekmovanj in prvenstev nacionalnih športnih zvez.

6.2 Zakonska ureditev delovanja športnih društev

Temeljni predpis, ki opredeljuje poslovanje društev, med katera sodijo tudi športna društva, je Zakon o društvih, ki je začel veljati 5.11.1995. Ta zakon se uporablja tudi za zveze društev, kadar se dve ali več društev zaradi uresničevanja skupnih interesov odločijo za ustanovitev skupne zveze. Tipičen primer teh povezav so panožne športne nacionalne zveze. Zakon opredeljuje predpise in določila, ki jih morajo športna društva kot pravne osebe upoštevati pri svojem finančno materialnem poslovanju.

V skladu z zakonom mora vsako društvo zagotavljati podatke o svojem finančno materialnem poslovanju na način in v obliki, ki ju določa s svojim temeljnim aktom. Poročilo o finančno materialnem poslovanju mora vsebovati resnične podatke o premoženju in poslovanju društva. Od leta 1996 so društva dolžna upoštevati poseben računovodski standard za društva. Eno najpomembnejših določil tega standarda je, da morajo društva ob koncu leta sestaviti letno poročilo, ki obsega bilanco stanja in izkaz uspeha. Letno poročilo je sestavljeno na podlagi popisa sredstev ob koncu leta ter poslovnih knjig, ki morajo biti vodene na način, ki omogoča izkazovanje podatkov, potrebnih za sestavo letne bilance stanja in izkaza

uspeha. Predpisan je sistem dvostavnega knjigovodstva, razen za društva, ki se v svojem temeljnem aktu opredelijo za uporabo enostavnega knjigovodstva. To velja predvsem za društva, ki ne opravljajo pridobitne dejavnosti oziroma izpolnjujejo določene pogoje (povprečno število redno zaposlenih ne presega 2, letni prihodki manjši od 5 milijonov tolarjev, povprečna vrednost sredstev (aktive) na začetku poslovnega leta ne presega 5 milijonov tolarjev). Za ta društva je dovolj le vodenje knjige prejemkov in izdatkov (blagajniški dnevnik), preostale podatke pa zagotovijo z letnim popisom in ocenitvijo (Bednarik et al.1997,17).

Društvo kot pravna oseba je imetnik računa in je dolžno opravljati plačilni promet preko transakcijskega računa pri banki. V zaključnem računu morajo društva zajeti vsa denarna sredstva, s katerimi razpolagajo.

Nadzor nad finančnim poslovanjem društev opravlja računsko sodišče, ki ima nadzor nad porabo javnih sredstev. To pomeni, da ima računsko sodišče pooblastilo, da nadzoruje zakonitost, namembnost, gospodarnost in učinkovitost uporabe javnih sredstev, ki jih prejmejo društva za izvajanje svojih dejavnosti. Gre za sredstva, ki jih zveze in društva prejmejo iz državnega ali občinskega proračuna, prav tako pa tudi sredstva iz iger na srečo, ki jih je mogoče šteti kot javne vire.

6.3 Športno društvo v praksi

V praksi obstajajo zelo velike razlike med posameznimi športnimi društvi. Te razlike v glavnem izhajajo iz velikosti športnega društva in namena njegovega delovanja. Majhno društvo, v katerem se ljudje združujejo z namenom rekreacije, se zelo težko primerja z velikim, celo profesionalnim športnim klubom, tako na področju organiziranosti kot tudi financiranja. Za prvega velja, da deluje bolj na amaterski bazi, vodeno s strani volonterskih ljubiteljev športa in rekreacije, financirano pa predvsem s članarinami in drugimi prispevki svojih članov. Na drugi strani pa so izključno tekmovalno usmerjeni športni klubi, ki se že močno oddaljujejo od definicije športnega društva in so po svojem delovanju bolj podobni podjetju kot športnemu društvu. Na le-te se bomo osredotočili v nadaljevanju in si ogledali razlike med slovenskimi in tujimi klubi.

V Sloveniji so zaenkrat še vsi klubi organizirani kot športna društva. V tujini pa že dolgo ni več tako. Najbogatejši klubi so v zasebni lasti enega samega lastnika, ali pa so organizirani kot gospodarske družbe, največkrat kot delniške družbe.

Velika razlika med športnimi klubi v Sloveniji in tujini je tudi v njihovem financiranju. Pri nas klubi živijo predvsem od sponzorskih sredstev in tistega, kar jim primaknejo lokalne oblasti. Glavni finančni vir bogatih klubov pa so prihodki od prodaje kart za tekme ter prihodki od TV - pravic za predvajanje njihovih tekem. Velik del sredstev dobijo tudi od trženja svojega imena. Klubi imajo svoje prodajalne, kjer prodajajo drese, trenirke, kape, šale in vse druge artikle s klubskim

znakom. Velika baza navijačev kluba omogoča, da se ti proizvodi prodajajo v ogromnih količinah, prav tako pa tudi vstopnice za tekme, ki jih navijači že na začetku sezone pokupijo za vse tekme. Majhna država kot je Slovenija pa ima kljub vsem športnim uspehom zaradi majhnega števila prebivalcev majhen potencial gledalcev in obiskovalcev športnih prireditev, še dodatno pa velja, da so Slovenci predvsem TV - gledalci in manj obiskovalci športnih prireditev. Zato je v Sloveniji malo sredstev od vstopnin, kar je tudi eden od problemov financiranja slovenskega športa.

6.3.1 Košarkarski klub Union Olimpija

Košarka v Sloveniji je neločljivo povezana z imenom Olimpija. Košarkarski klub, ki se danes imenuje Union Olimpija, je bil ustanovljen leta 1946 v okviru fizikulturenega društva Svoboda. Proti koncu leta 1946 se je klub preimenoval v Enotnost. To ime je obdržal do leta 1954, ko se je danes najboljši klub v športnih igrah preimenoval v AŠK OLIMPIJA. V kasnejših obdobjih so se pojavili različni pokrovitelji, kar je pomenilo, da so se k matičnemu imenu Olimpija dodajala še imena sponzorjev. Tako se je v letih 1977-1978 klub imenoval Brest Olimpija, pozneje Iskra Olimpija (1979-1982), Smelt Olimpija (1984, 1986-1996), od leta 1997 pa nosi ime Union Olimpija.

Košarkarski klub Olimpija Ljubljana je vpisan v register društev, ki ga vodi Upravna enota pod zaporedno številko 1286, matična številka je 5013224. Deluje v pravnoorganizacijski obliki: društvo.

Glavna dejavnost je po standardni klasifikaciji razvrščena v podrazred; druge športne dejavnosti 92.623. Zakoniti zastopnik je njen predsednik g. Andrej Lah.

Temeljni akt je statut. Košarkarski klub Olimpija Ljubljana je pravna oseba zasebnega prava.

Klub je član zveze športnih društev Olimpija, Košarkarske zveze Slovenije, Športne zveze Ljubljana. Klub se lahko na osnovi sklepov vključuje v domače in mednarodne športne in druge organizacije.

Temeljni namen in cilj kluba je doseganje vrhunskih športnih rezultatov na domači in mednarodni športni sceni. Namen in naloga kluba sta tudi spodbujati športne aktivnosti še posebej košarke in s tem prispevati k razvoju košarke in športa nasploh.

To uresničuje tako da:

- zagotavlja ustrezne materialne in finančne pogoje za uspešno delovanje kluba; omogoča redno vadbo in tekmovanja za svoje člane: skrbi za kvalitetno pripravo športnikov, ki tekmujejo; deluje po načelu fair playa in enakopravnosti vseh članov ter krepi in razvija društveno življenje; skrbi za

uveljavljanje strokovnega dela v klubu; pospešuje razvoj košarke in nudi pomoč za doseganje vrhunskih športnih dosežkov; vzpodbuja in uveljavlja košarko med mladimi in simpatizerji; skrbi za ustrezne športne objekte, potrebne za svojo dejavnost; razvija in krepi stike in sodelovanje s športnimi organizacijami doma in v tujini;

- razvija, utrjuje in promovira košarko, klub in šport nasploh; promovira donatorje, sponzorje in druge sofinancerje kluba; promovira mesto Ljubljana in Republiko Slovenijo;
- skrbi za sodelovanje z domačimi in tujimi košarkarskimi klubi ter njihovimi asociacijami;
- skrbi za uveljavljanje tekmovalnih sistemov, ki spodbujajo razvoj košarke in omogočajo doseganje vrhunskih športnih rezultatov;
- obravnava vprašanja in naloge, ki so skupnega pomena za razvoj in delovanje košarke in športa nasploh;
- skrbi za racionalno in zakonito porabo sredstev, s katerimi upravlja;
- skrbi za materialne in finančne pogoje za delovanje in razvoj kluba.

Član kluba lahko postane vsak občan, ki sprejema ta pravila, se ravna po njih ter izrazi željo postati član kluba. V ta namen podpiše pristopno izjavo, članstvo je prostovoljno. Klub ima redne in častne člane. Redni člani so lahko le fizične osebe, ki redno plačujejo članarino in aktivno sodelujejo pri izpolnjevanju nalog kluba. Med redne člane štejemo tudi tekmovalce in strokovne delavce, pogodbeno vezane in redno ali pogodbeno zaposlene.

Častni član kluba postane oseba, ki je s svojim delom naredila neprecenljivo dobro v korist kluba in njegovemu članstvu. Naziv častnega člana lahko dobi tudi nečlan kluba, vendar nima pravice odločanja.

Organi društva so skupščina kluba, izvršni odbor, nadzorni odbor, disciplinska komisija.

Poslanstvo kluba je:

- organizirano zbiranje, druženje in delovanje ljudi, ki imajo radi šport in košarko in na ta način uresničujejo svoje interese tj. zdrav način življenja, koristno preživljanje prostega časa, druženje, zabava ...
- selekcioniranje in vzgoja mladih igralcev,
- tekmovanje na nacionalnem in mednarodnem nivoju (državno prvenstvo, Liga Goodyear, Evroliga), prizadevanje za doseganje čim boljših rezultatov in s tem promocija športa, mesta Ljubljane ter Slovenije.

6.3.2 Viri financiranja košarkarskega kluba Uniona Olimpije

Košarkarski klub Union Olimpija je v obdobju (1997 - 2001), ko je bilo zakonsko omogočeno prirejanje igre na srečo pridobival sredstva iz naslednjih virov:

- sponzorske pogodbe, 50-70 %,
- vstopnina na tekmah, 20 %,
- TV- pravice, do 10 %,
- proračunska sredstva MOL, 7,5 %,
- odškodnine ob prekinitvah pogodb igralcev, 10 %,
- sredstva iz prirejanja iger na srečo, 10 %.

Po tem obdobju, pa je zaradi spremenjenih predpisov in davčnih pogojev (v zelo kratkem času so se uredile razmere neplačevanja davkov) z zelo slabo infrastrukturo (ta ne omogoča resnih projektov s finančno neodvisno in stabilno politiko delovanja društev oziroma zadostnim ustvarjanjem lastnih sredstev iz naslova vstopnin, posledično TV- pravic, prodajo uslug in artiklov) glavni vir financiranja večinoma v rokah pokroviteljev.

Tabela 6.1 Viri financiranja košarkarskega kluba Uniona Olimpije za obdobje od leta 2000 do leta 2004

	leto 2000		leto 2001		leto 2002		leto 2003		leto 2004	
	V 000 SIT	%	V 000 SIT	%	V 000 SIT	%	V 000 SIT	%	V 000 SIT	%
Proračun	56.082	7,43%	56.270	8,07%	32.499	5,22%	56.993	6,89%	29.485	3,75%
Prihodki iz občinskega proračuna	56.082	7,43 %	56.270	8,07%	32.499	5,22%	56.993	6,89%	29.485	3,75%
Članarina	2.840	0,38%	3.834	0,55%	354	0,06%	712	0,08%	783	0,10%
Prihodki prejeti od članov	2.840	0,38%	3.834	0,55%	354	0,06%	712	0,08%	783	0,10%
Avdiovideo pravice (TV pravice)					23.615	3,81%	93.497	11,31%	85.275	10,70%
Sponsoriranje	552.733	73,24%	536.213	76,96%	450.116	72,66%	390.971	47,33%	509.535	65,45%
Vstopnina	70.102	9,28%	34.488	4,96%	26.370	4,26%	60.833	7,36%	34.612	4,75 %
Odškodnine igralci	17.400	2,30%			67.335	10,57%	72.315	8,75%	45.379	5,70%
Prodaja artiklov	3.869	0,51%	2.835	0,41%					2.058	0,47%
Prihodki iz opravljanja dejavnosti	644.104	85,33%	573.537	82,33%	568.565	91,13%	617.616	74,76%	676.861	86,66%
Prihodki od obresti	65	0,01%	735.667	0,11%	94	0,01%	62	0,07%		
Pozitivne tečajne razlike	48	0,006%	199.028	0,03%	15.108	2,43%	36.874	4,46%	12.922	1,63%
Odpisane obveznosti do dobaviteljev	3.090	0,41%	880.126	0,12%			97.636	11,82%	61.259	7,69%
Finančni prihodki	3.203	0,42%	1.814	0,26%	15.202	2,44%	134.572	16,29%	74.250	9,32%
Donacije	16.184	2,14%	2.500	0,36%			90	0,01%	320	0,04%
Odškodnina zavarovalnice	1.464	0,19%	7.992	1,15%	1.238	0,19%	566	0,07%	705	0,09%
Loterija	16.625	2,20%	9.403	1,35%						
Drugi prihodki	4.473	0,59%	21.109	3,02%	4.342	0,69%	12.281	1,48%	1.685	0,22%
Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	9.822	1,30%	20.203	2,91%	1.678	0,27%	3.210	0,39%	708	0,09%
Drugi prihodki	48.570	6,43%	61.209	8,79%	6.132	1,15%	16.148	1,98%	3.419	0,44%
SKUPAJ	754.799	100,00%	696.667	100,00%	622.815	100,00%	826.041	100,00%	784.800	100,00%

Vir: Košarkarski klub Union Olimpija 2000 - 2005

Na podlagi pridobljenih finančnih podatkov za petletno obdobje ugotavljam, da se struktura virov financiranja ne spreminja bistveno. Glavni vir financiranja so prihodki iz opravljanja lastne dejavnosti, kjer zavzema daleč najvišji delež sponzoriranje, nadalje prodaja vstopnic, TV- pravic, odškodnine igralcev.

Naslednji vir financiranja so finančni prihodki, to so odpisane obveznosti do dobaviteljev, pozitivne tečajne razlike in prihodki od obresti in druge finančne transakcije (pasivne časovne razmejitve).

Delež občinskega proračuna se je v zadnjem obdobju bistveno zmanjšal, čeprav sredstva v absolutnem merilu niso zanemarljiva.

Prihodki prejeti od članarin in drugi prihodki so zanemarljivi.

Med prihodki iz opravljanja dejavnosti ima daleč najvišji delež sponzoriranje, katerega odstotek se v zadnjem petletnem obdobju giblje med 50 % in 70 %, kar kaže na dejstvo, da klub živi v veliki meri od denarja pokroviteljev.

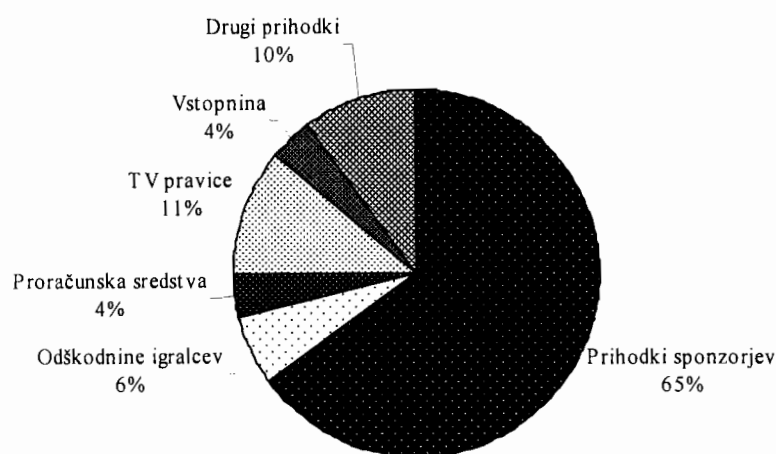
Sledijo prihodki iz naslova TV - pravic, ki postajajo vedno bolj pomembni, čeprav je iz podatkov razviden trend padanja.

Delež prihodkov iz naslova vstopnic iz leta v leto variira, kar je posledica različno tekmovalno uspešnih sezon in tudi v različnih cenah vstopnic.

Odškodnine igralcev ob odhodu v druge klube nakazujejo dobro delo z mladimi in uspešno prodajo.

Prodaja artiklov predstavlja v skupnih prihodkih iz opravljanja dejavnosti zanemarljiv delež.

Slika 6.1 Viri financiranja košarkarskega kluba Uniona Olimpije

Vir: Košarkarski klub Union Olimpija 2006

Vizija košarkarskega kluba Uniona Olimpije, ob relativno zmerni rasti ostalih virov, je še posebej povečati prihodke iz naslednjih virov, saj si le na tak način lahko klub zagotovi finančno stabilno razvojno pot.

- Prodaja vstopnic: delež v celotnem proračunu naj bi bil med 20-30 %. Za kar je nujna sodobna in udobna infrastruktura, urejeno lastništvo nad športnimi objekti in dovolj atraktiven in dostopen športni proizvod.
- Prihodki od TV pravic: delež v celotnem proračunu naj bi bil med 10-30 %, kar je dosegljivo z medijsko atraktivno igro, mednarodno konkurenčnim produktom.
- Prihodke od prodaje igralcev je treba dvigniti nad 10 %, kar je možno le z močnim in stabilnim trgom igralcev ter delom z mladimi.
- Prihodke od pokroviteljev je treba skušati obdržati na dosedanji ravni. To je možno le s sklepanjem dolgoročnih pogodb, katerih delež v skupnih prihodkih naj ne bi padel pod 40 %.

Tabela 6.2 Struktura prihodkov in odhodkov košarkarskega kluba Uniona Olimpije za obdobje od 2001 do 2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	V 000 SIT	V 000 SIT	V 000 SIT	V 000 SIT	V 000 SIT
I.CELOTNI PRIHODKI	696.667	622.815	826.041	784.800	746.800
1.1 Prihodki od dejavnosti	639.131	571.053	675.580	709.136	609.632
1.2 Finančni prihodki	1.815	15.202	36.937	12.990	4.530
1.3 Drugi prihodki	55.721	36.560	113.524	62.674	132.638
II.CELOTNI ODHODKI	655.644	1.245.637	704.078	743.701	732.335
2.1 Stroški mater.in blaga	17.099	9.245	10402	13.954	10.363
2.2 Stroški storitev	281.078	818.518	592.347	628.686	611.265
2.3 Stroški dela	301.798	91.660	52.071	49.345	50.420
2.4 Stroški investiranja	10.653	3.753	8.209	5.189	2.634
2.5 Finančni odhodki	38.227	261.600	29.047	21.677	30.565
2.6 Drugi odhodki	5.154	57.468	9.583	23.909	26.810
2.7 Dajatve	1.635	3.393	2.419	941	278
III.SALDO(PRIH.–ODH.)	+ 41.023	- 622.822	+ 121.963	+ 41.099	+ 14.465

Vir: Košarkarski klub Union Olimpija 2001 - 2005

Tabela strukture prihodkov in odhodkov za petletno obdobje prikazuje, da je klub, izjemoma leta 2002 posloval, pozitivno. Razlog za presežek odhodkov nad prihodki v letu 2002 je bil deloma v manjših prihodkih, v večji meri pa posledica

večjih stroškov storitev na račun povečanja obveznosti do igralcev. Med finančnimi odhodki zavzemajo največji delež finančne obveznosti iz naslova neplačanih davkov. V letih 2003 in 2005 je pozitiven saldo v večji meri posledica odpisov obveznosti do igralcev.

7 SKLEP

Namen diplomske naloge je bil predstaviti financiranje slovenskega športa, oziroma športnih društev. Skozi delo smo spoznavali predvsem značilnosti in zakonitosti financiranja. Ugotovili smo, kje slovenski šport črpa sredstva za svoj obstoj in delovanje, zato naj povzamem glavne ugotovitve obravnavane tematike.

Viri financiranja športa se pri nas bistveno ne spreminjajo. Njihova struktura je že vrsto let na podobni ravni, spreminja se le višina posameznih virov, ki je iz leta v leto višja. Med vsemi finančnimi sredstvi je v slovenskem športu največ zasebnih sredstev. To so sredstva, ki jih gospodinjstva porabijo za nakup športnih izdelkov ter sredstva podjetij za sponzorstvo in donatorstvo. Medtem ko prva dobijo različne organizacije s področja trgovine, gostinstva in turizma, pa so sponzorska sredstva neposredni in glavni finančni vir za športne organizacije, med katere sodijo tudi športna društva.

Med javnimi sredstvi močno prevladujejo sredstva lokalnih skupnosti, sledijo sredstva iz državnega proračuna, nekaj pa primakne tudi Fundacija za šport.

Slovenski model financiranja športa se ne razlikuje veliko od modela financiranja zahodnoevropskih držav, veliko več pa se razlikuje od držav vzhodne Evrope. Očitno je bil prehod iz socialističnega v tržni sistem tudi na področju športa uspešno prebroden. Omeniti je potrebno le eno pomanjkljivost slovenskega športa v primerjavi z zahodnimi državami. Pri nas skorajda ni prihodkov od vstopnin za športne dogodke ter prihodkov od TV - pravic za predvajanje športnih dogodkov, medtem ko so v zahodnih državah ti prihodki med glavnimi finančnimi viri športnih organizacij.

Privatni viri imajo še vedno najpomembnejšo vlogo v športu. V najširšem smislu besede so to viri financiranja, ki formalno niso javnega značaja in jih društvo v največji meri pridobiva z lastno dejavnostjo, s katero nastopa v javnosti, na trgu. Glede na omejene možnosti javnih virov financiranja so v zadnjem obdobju, še posebej v vrhunskem športu, prav ti viri postali pogoj in možnost za vrhunskost in edina vstopnica za mednarodne primerjave. V perspektivi omejitev navzgor nimajo.

In kaj vse moramo storiti, da bi nas v končni fazi opazili naši potencialni poslovni partnerji, člani, simpatizerji, navijači, kupci naših uslug? Že zdavnaj je premalo biti dober samo na igrišču.

S kvalitetno ponudbo moramo pridobiti poslovni interes, s kvalitetnim sodelovanjem pa zaupanje sponzorja. Za stabilno poslovanje društva so bolj sprejemljive dolgoročne pogodbe o sodelovanju, trden in trajen partnerski odnos pa prinaša tudi druge sinergijske učinke. Ob dosedanji ponudbi, ki zavzema objavo reklamnih oglasov na transparentih (ali vrtljivih panojih) v dvoranah, kjer se tekme igrajo, objavo logotipov firm ali reklamnih objav na vozilih, opremi tekmovalcev ali posebnih reklamnih panojih ob tiskovnih konferencah, objave v tiskanih ali

elektronskih medijih (bilteni, spletne strani), govorne objave v času tekem, objave reklamnih spotov na radiu in televiziji, razne promocijske predstavitve v času tekem itd., bi se še posebej splačalo vlagati sredstva in znanje v povečanje oglasnega prostora (večje dvorane, večje število tekem) in povečanje dostopnosti uslug ciljni publiko (sponzorjem, gledalcem ...) s povečanjem števila možnih in prisotnih gledalcev na tekmah, s povečanjem prisotnosti televizije in drugih medijev (gledanost in vpliv na ceno ponudbe), ter v korektnost in transparentnost poslovanja – s čimer mislimo na popolno javnost delovanja in aktivno sodelovanje predstavnikov sponzorja v pripravi, izvedbi, pregledu in obračunu opravljenega dela, kjer so še posebej pomembni redni pregledi opravljenega dela in pregledi učinkovitosti vloženih sredstev.

Povečana vpetost v družbeno okolje in dobro javno mnenje o športu na splošno, kakor tudi o posameznih (priljubljenih) športnih panogah, povečujeta zavest med ljudmi, ki o sredstvih odločajo tudi v poslovnem svetu, da storijo nekaj dobrega tudi zase, če s svojimi prispevki, za katere ne pričakujejo neposredne protiusluge, pomagajo športnim kolektivom ali posameznikom. V potencialnem donatorju je potrebno vzbuditi prijetna, pozitivna čustva in občutek pripadnosti zdravemu, koristnemu in aktivnemu preživljanju prostega časa, zabavi ali identifikaciji z zmagovalci. Zelo sprejemljiv vir je tudi s stroškovnega vidika društev, njegovo povečanje ima v glavnem čustvene razloge, ki pa so v marsičem odvisni tudi od povečane družbene blaginje.

Kupcem naših uslug, torej tudi medijem, moramo ponuditi zanimiv in gledljiv produkt, po možnosti uradno tekmovanje na mednarodni ravni in s potencialno prisotnostjo velikega števila gledalcev in medijev. Slednji so namreč osnovni elementi, ki prisilijo TV- hiše, da si želijo imeti športne dogodke (spektakle) v svojih programih, še posebej če so mednarodnega značaja, za kar morajo plačati, odkupiti pravice. V Sloveniji je ta trg majhen in finančno šibek, zato se je potrebno čim prej ozreti na mednarodno raven oz. imeti mednarodno zanimiv produkt, ki pa je v največji meri odvisen od: infrastrukture (velikosti in primernosti dvoran), prisotnosti čim večjega števila gledalcev, zanimivosti športnega dogodka in vzporednih dejavnosti (družabna prireditel - spektakel - show), po drugi strani pa tudi od prepoznavnosti in statusa panoge, družbene afinitete in finančno materialnih zmožnosti TV - hiš. Pomembno je mednarodno oglaševanje in pristno sodelovanje društev s proizvajalci in distributerji TV- signala na nacionalnem in mednarodnem nivoju. Prave konkurence (kvaliteta TV - prenosa, mednarodna izmenjava) pri nas, žal še ni, tako da TV Slovenija velikokrat izrablja svoj monopol v smislu, da tudi zaradi omejenih finančno materialnih zmožnosti skuša administrativno in po svojem občutku nastopati na trgu, kjer je ponudba zelo velika, povpraševanje pa majhno.

Med pomembnejše dejavnosti društva, ki imajo velik posreden in neposreden vpliv na financiranje, vsekakor sodi tudi skrbno pobiranje članarine, vadnin,

prijavnin in skrb za pripadnost društvu. Vsak član mora prispevati k uspešnejšemu delovanju društva in s tem udeležiti svoje motive, zaradi katerih se združuje. Vsaka kvalitetna usluga, ki jo ponudimo, pa ima tudi svojo ceno. Povečanje članstva, kvalitetno delo z mladimi, primerna promocija športa in panoge, tesna povezava s šolskim sistemom in gospodinjstvi (starši, sorodniki) povečujejo možnosti in motive širše družbene skupnosti za sodelovanje v športu. Izdatki (vlaganje) gospodinjstev so zelo pomemben, trajen in naraščajoč vir financiranja športa.

Motivacija staršev in sorodnikov za aktiven prispevek in kupovanje uslug ima neposreden, povraten vpliv na populacijo – vzgled, prijetno počutje, identifikacija z vzorniki, zdrav način življenja, koristno in varno preživljanje prostega časa, prijatelji, prijateljice, pozitivna tekmovalnost, viteštvo so elementi, ki pritegnejo nove člane.

Delo z mladimi, poleg tega da je vzgoja kvalitetnega lastnega kadra pogoj za vrhunske dosežke na dolgi rok, po zakonu masovne proizvodnje prinaša povečevanje članstva, večje prihodke od članarin in prijavnin, manjši strošek na enoto proizvoda (vzgojo lastnega igralca), večjo razliko med vloženimi sredstvi in odškodnino, ki jo lahko iztržimo ob prodaji igralca, ali ob njegovem odhodu v drugo sredino.

Kvaliteten, primerno oglaševan in dobro organiziran športno - družabni dogodek, bo privabil veliko število gledalcev (želja po zabavi in zmagi). Vstopnine postajajo zelo pomemben in dolgoročno perspektiven vir financiranja. Gledalci so za dobro ponudbo pripravljeni plačati relativno visoko ceno. Poleg vrhunskega športnega spektakla na igrišču je v ponudbi zelo pomembna infrastruktura (število sedežev, prijetno počutje, klima v dvorani, varnostni pogoji, gostinska ponudba). Privatne (VIP) lože lahko ponudimo na daljši rok (zakup) in za višjo ceno. Posebna pozornost velja pogojem za dobro delo in počutje novinarjev in snemalcev, pomembna je dostopnost vstopnic, po možnosti predprodaja ali prodaja v paketih, razvija se prodaja preko spleta.

Pomembno je dejstvo, da posebne usluge ponudimo tistim, ki to lahko plačajo, obenem pa poskrbimo tudi za posebne programe za skupine in še posebej šolsko mladino, zastonj vstopnice (zahvala ali vložek) in darila iz pozornosti. Ne smemo pozabiti na primerno vzdušje v dvorani, za kar lahko poskrbijo navijaške ali plesne skupine, ter na družabne igre in prireditve za obiskovalce.

Vsekakor so omenjene dejavnosti najboljša priložnost za direktni marketing, ki ima posreden vpliv skoraj na vse ostale vire financiranja.

Odškodnine za prekinitvev pogodb, odškodnine za odhode doma vzgojenih igralcev v druge klube, odškodnine zavarovalnic so lahko pomemben vir financiranja društva, še posebej če so v dejavnosti društva vpleteni dejavniki iz prejšnje točke, torej kvalitetno delo z mladimi, vzgoja lastnega kadra, ki se ga za primerno ceno lahko tudi proda.

V zadnjem obdobju se vse bolj razvija vzporedna prodaja športnih artiklov, navijaških rekvizitov ali klubskih emblemov, ki pa ima bolj promocijski namen, saj

večje dobičke lahko prinaša le v sredinah z dovolj velikim številom športnih navdušencev.

Morda bi športna društva (in zavarovalnice) že lahko (oziroma bolj) razmišljala o zavarovanju prireditelj, zavarovanju odgovornosti, zavarovanju rizika.

Med drugo dejavnostjo na tem mestu omenjam tudi zelo pomemben vir financiranja delovanja društva, ki sicer v največji meri ni viden v bilančnih postavkah, je pa zelo pomemben pri zagotavljanju tekoče likvidnosti in uravnavanju prevelikih stresov, ki nastajajo zaradi razlik med dinamiko prihodkov in odhodkov v društvu. Imenovali bi ga notranje financiranje oz. različne finančne transakcije ali postopki, ki ublažijo finančna nihanja med poslovnim letom (vezava sredstev v bankah, nakup osnovnih sredstev na leasing, ugodni bančni krediti, odlogi plačila obveznosti itd.), s čimer je v sodobnem menagementu kadrov vse bolj povezana pomembna vloga dobrega računovodje in sposobnih finančnih managerjev.

Ne ostane nam nič drugega, kot da smo vedno bolj odzivni na dejanske politične razmere in razmere na trgu. S čim bolj pestro strukturo ponudbe športnih in drugih uslug ter virov financiranja dejavnosti bomo lažje prebrodili eventualna nihanja, sezonske vplive ali prevelike čustvene vplive "javnega mnenja" in njegove negativne posledice ob morebitnih porazih ali manj uspešnih sezonah.

Vse bolj je, še posebej pri vrhunskem športu, potrebno preiti iz slovenskega na zahodnoevropski in ameriški model, ki ima pri nas še največ rezerv.

Prednost tega modela je predvsem v dejstvu, da so z (delnim) lastništvom športnih društev (klubov) na široko odprta vrata zasebnemu kapitalu in potencialnim investitorjem, ki z vložki sprostijo zagon, ki ga omogoča lastniška struktura, v nadaljevanju pa z načinom poslovanja, kot ga imajo danes delniške družbe, ustvarjajo pogoje za uspešno in stabilno poslovanje. Slabost lastniškega modela je predvsem v tem, da gospodarsko poslovanje, ki pomeni krut boj za dobiček, lahko popolnoma zabriše osnovno športno poslanstvo in večkrat pripelje tudi do propadov najuspešnejših športnih sredin. Zato je toliko bolj pomembna čim večja pestrost strukture dejavnosti in virov.

Velika rezerva med javnimi viri v direktnem ali indirektnem financiranju slovenskega športa so sredstva evropskih strukturnih skladov, namenjena predvsem sofinanciranju izobraževanja, strokovne (športne) literature, razvojnim programom po regijah, večjim in kompleksnejšim javnim prireditvam, predvsem pa sofinanciranju investicij v družbeno koristno (tudi športno) infrastrukturo. Odstotek izkoriščenosti (črpanja) teh, kakor tudi drugih sredstev iz tega naslova, je zaradi izredno zahtevnih postopkov kandidiranja in pridobitve še zelo majhen, tako da je v bližnji prihodnosti, ob primerni usposobljenosti kadrov in s poenostavitvijo postopkov kandidiranja, lahko pomemben javni vir tudi v slovenskem športu.

Sredstva fundacije za financiranje športnih organizacij v RS in ostalih Fundacij (npr. Fundacija Roka Petroviča), ki pa v Sloveniji še niso zaživela v polni meri. Tudi

tu je očitna velika rezerva, čeprav so slednje bolj vezane na privatni kapital in prostovoljne prispevke. Tudi sredstva Fundacije za financiranje športnih organizacij v RS se v prihodnosti lahko povečujejo, če bomo s članstvom v Evropski uniji sprostili dejavnost igralnštva in turizma, dovolili tuja vlaganja v igralništvo in s tem povečali kvaliteto in obseg igralniške dejavnosti. S tem pa bo večji tudi znesek, ki ga od svojega prihodka ta dejavnost izdvaja za te namene.

S povečevanjem družbene blaginje naj bi se dolgoročno ustanovile tudi nekatere druge Fundacije socialnega ali družbeno angažiranega značaja, del izmed teh bi lahko sofinanciral tudi športno dejavnost.

Trenutna zakonska ureditev športa še ne omogoča ustanavljanja športnih društev s privatnim kapitalom. S postopno liberalizacijo predpisov bi vsaj po formalni plati dali gospodarskim družbam in podjetnikom možnost, da svoje interese uresničujejo tudi na tem področju na pravno sprejemljiv in legalen način in tudi direktno, preko lastništva, vplivajo na uspešno poslovanje društev. Še posebej bi bila dobrodošla možnost vstopa tujih lastnikov in s tem mednarodnega kapitala.

Država preko sistema davkov zbira tudi sredstva za javno financiranje športa. Nekatere zelo sprejemljive davčne ugodnosti za športnike so z novejšo zakonodajo ukinjene. Ponovno bi bilo potrebno razmisliti o davčnih olajšavah, vsaj za tisti del športnega udejstvovanja, ki je resnično posebnega družbenega pomena in ki se financira iz javnih virov. Drugi še pomembnejši vpliv davčne zakonodaje na financiranje športa je motiviranje gospodarskih družb za vlaganje v šport z zvišanjem % od ustvarjenih prihodkov, ki se še prizna kot davčno priznani strošek, recimo iz 0,3 na vsaj 0,4 % ustvarjenega prihodka.

Glede na zakonske podlage iz ZDDPO in druge zakonske podlage lahko društvo opravlja pridobitno dejavnost, vendar mora sredstva iz tega naslova uporabiti izključno za svojo osnovno dejavnost. Ne sme jih vložiti v razvoj pridobitne dejavnosti, ki prinaša dobiček in s tem dolgoročnejšo finančno stabilnost, ne sme investirati (v infrastrukturo) ali na primer na borzi. Po drugi strani davčni organi velikokrat brez skrbnega pregleda in poglobljenega tehtanja med pridobitno dejavnost, od katere se pri pozitivnem saldu plača davek od dobička pravnih oseb, uvrščajo skoraj vso dejavnost zvez ali društev, tako da osnovna, športna dejavnost društva nima več pravega pomena ne primerne teže. Poglobljena in strokovno podprta jasna razmejitev dejavnosti med osnovno in pridobitno, ki je v marsičem le borba za dodatne finančne vire, bi v marsičem lahko pripomogla k boljšemu finančnemu stanju v društvih in jasnejšim in preglednejšim financam. Zdajšnji sistem namreč nehote sili k zamegljevanju finančnih tokov, "iskanju lukenj" v zakonih in "dobronamernemu" kršenju finančne in davčne zakonodaje.

Zaposlovanje vrhunskih športnikov v državni upravi, slovenski vojski in v policiji je eden izmed manjših, a zelo pomembnih posrednih finančnih virov slovenskega športa, ki bi s svojim nadaljnjim razvojem lahko pomembno vplival, po

eni strani na materialni in socialni položaj športnikov, po drugi pa razbremenil finančne pritiske na društva in zveze, katerih člani so ti vrhunski športniki.

Rast produktivnosti in BDP-ja na dolgi rok vsekakor prinašata dvig življenjskega standarda prebivalstva, tako da ob pravilni družbeni usmeritvi lahko postopno pričakujemo ponovno afirmacijo prostovoljnega dela, predvsem na lokalnem nivoju, v regijah, občinah in krajevnih skupnostih. Prostovoljno delo je lahko eden izmed zelo velikih "finančnih" virov slovenskega športa, če ne neposredno, s pridobivanjem sredstev za delovanje, pa vsaj posredno, z zmanjšanjem zelo velikega pritiska na stroške dela in materialne stroške v društvi.

Upravljanje in izvedba Nacionalnega programa športa temelji na racionalni obliki povezovanja upravnih, strokovnih, organizacijskih in izvajalskih nalog. Za izpeljavo nacionalnega programa odgovarjajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Fundacija za financiranje športnih organizacij in lokalne skupnosti. Nacionalni program je samo del programov športa, to je tisti del, ki se sofinancira iz javnih financ, zato so za ostale programe in šport v celoti toliko bolj pomembni drugi viri.

Poleg tega je na nacionalnem nivoju, ob veliki količini relativno zelo uspešnih športnih panog, premalo jasnih usmeritev športa, ki trenutno omogočajo primerne pogoje za delovanje in razvoj le nekaterim favoriziranim panogam. V Sloveniji je »sistemsko« poskrbljeno le za nekatere panoge, ki, še posebej preko FŠO, pridobijo večino sredstev, za razliko od drugih in od večine evropskih držav, kjer se najpomembnejše panoge financirajo preko državnih subvencij, z denarjem loterijskih skladov ali s primernim odstotkom iz lokalnih proračunov. Še bolj problematično dejstvo v Sloveniji je, da se zaradi geografske, ekonomske in miselne majhnosti, relativno omejena količina sredstev na državnem in lokalnem nivoju še vedno deli med zelo veliko število športnih panog po principu zgodovinske tradicije ali dobrih »političnih« poznanstev, še posebej pa se sistemsko favorizirajo individualne športne panoge. Le - te naj bi bile po znesku državnih izdatkov cenejše. Če pa pogledamo izdatek (vložek) za kolektivno športno panogo glede na enoto proizvoda, je slika popolnoma drugačna. Še manj je v večini primerov upoštevana resnična uspešnost v absolutni mednarodni konkurenci (ali je svetovni prvak v skokih, kjer tekmuje 20 reprezentanc s po 4 tekmovalci resnično primerljiv s svetovnim prvacom v košarki, kjer v uradnem tekmovanju nastopa 150 reprezentanc s po 12 tekmovalci? In recimo iz dejstva, da je Jolanda Čeplak svetovna dvoranska rekorderka na 800 m, še ne moremo sistemsko ugotoviti, da imamo v Sloveniji vrhunsko atletiko in je temu primeren tudi njen položaj pri delitvi javnih sredstev.)

Primeri, ko so v glavnem zaradi prevelikih ambicij klubskih vodstev, neusklajenih z realnimi finančno materialnimi zmožnostmi, a tudi zaradi zgoraj navedenih dejstev, propadale cele športne sredine, so se v preteklih letih dotaknili tudi KK Uniona Olimpije.

Maksimalna racionalizacija delovanja in resnično kvalitetno sodelovanje s pokrovitelji, sta kljub uskladitvi ambicij z realnimi zmožnostmi ublažila velika nihanja zaradi zelo nestabilne finančne situacije in obdržala klub med vodilnimi športnimi kolektivi v Sloveniji, z zelo spoštovanja vrednim imenom tudi v Evropi.

Zaključne ugotovitve, ozirajoč se na stanje in možne potenciale, bi bile da sodobno financiranje športa zahteva najmanj:

- sodobno organiziranost, po možnosti v smeri gospodarskih družb, pri čemer je zelo pomembna sodobna zakonodaja,
- jasno strategijo razvoja in postavljene realno dosegljive cilje,
- podporo širše družbene in lokalne skupnosti,
- čim bolj raznovrstno, uravnoteženo in stabilno strukturo finančnih virov (javni, zasebni) kamor še posebej sodijo povečani prihodki od širše pojmovane lastne dejavnosti (npr. vstopnine, sponzorstva, TV - pravice), pri čemer je vedno bolj pomembna vloga gospodinjstev, končnih potrošnikov,
- do popolnosti razvit tržni pristop (tudi športni produkt je tržno blago),
- neprestano skrb za vzgojo lastnega igralskega in upravljaljskega kadra – management kadrov in nastopanje teh kadrov na trgu,
- množičnost in družbeno sprejemljivost panoge (socialni vidik, vzgojno-izobraževalni vidik, zdravstveni vidik ...), ki posredno vpliva na boljši družbeni in tržni položaj.

LITERATURA IN PRAVNI VIRI

Literatura

- Bednarik, Jakob. 1995. *Financiranje športa v državah Evropske Unije in nekateri finančni viri v slovenskem športu*. Ljubljana: Šport, revija za teoretična in praktična vprašanja športa.
- Bednarik, Jakob. 1999. *Nekateri vidiki financiranja in organiziranosti športa v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Bednarik, Jakob, in Miro Kline. 1996. *Analiza TV-gledalcev in obiskovalcev športnih prireditev*. Ljubljana: Seminar sponzorska pogodba v športu.
- Bednarik, Jakob et al. 1997. *Ekonomski pomen slovenskega športa. I faza: Financiranje športnih organizacij (analiza zaključnih računov)*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Bednarik, Jakob et al. 1998a. *Ekonomski pomen slovenskega športa. Sponzorski potenciali slovenskega športa*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Bednarik, Jakob et al. 1998b. *Ekonomski pomen slovenskega športa. Vidiki organiziranosti in financiranja športnih organizacij v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Bednarik, Jakob et al. 2000. *Izdatki za šport v Sloveniji: nekatere značilnosti financiranja in organiziranosti slovenskih športnih organizacij*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.
- Bruhn, Manfred. 1991. *Sponsoring. Unternehmen als Mazene und Sponsore*. Wiesbaden: Gabler.
- Cooke, Andrew. 1994. *The economics of Leisure and Sport*. London: Routledge.
- Kenk, Nataša. 1996. *Pravnoekonomska razmerja pri sponzorstvu*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Kline, Miro. 1996. *Sponsoriranje*. Ljubljana: Center strokovnega izpopolnjevanja Ekonomske fakultete v Ljubljani.
- Meenaghan, John A. 1983. *Commercial Sponsorship*. London: European Journal of Marketing.
- Sleight, Steve. 1989. *Sponsorship-what it is and how to use it*. London: McGraw-Hill Book Company Limited.
- Stanovnik, Tine. 2002. *Javne finance 3, dopolnjena izdaja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Starman, Danijel. 1996. *Tržno komuniciranje, izbrana poglavja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Strel, Janko et al. 1997. *Šport v Sloveniji 92–96*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

- Šugman, Rajko. 1997. *Zgodovina slovenskega in svetovnega športa*. 3. izdaja. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Šugman, Rajko. 1998. *Organiziranost športa doma in v svetu*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Šugman, Rajko et al. 2002. *Športni management*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Toroš, Maja. 1994. *Sponsoriranje športnega kluba*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Zorko, Andraž. 2000. *Oglaševanje v športu*. Ljubljana: Marketing magazin.

Viri

- Deklaracija o suverenosti države Slovenije. Uradni list RS, št. 26/1990.
- Dovžan, Jože. 2006. Elektronsko sporočilo. *Podatki o številu športnih in rekreativnih društev v Poslovnem registru Slovenije. 22. marec.* Mailto:joze.dovzan@ajpes.si
- KKUO (Košarkarski klub Union Olimpija). 2001. *Letno poročilo za leto 2000.*
Interno gradivo, Košarkarski klub Union Olimpija.
- KKUO (Košarkarski klub Union Olimpija). 2002. *Letno poročilo za leto 2001.*
Interno gradivo, Košarkarski klub Union Olimpija.
- KKUO (Košarkarski klub Union Olimpija). 2003. *Letno poročilo za leto 2002.*
Interno gradivo, Košarkarski klub Union Olimpija.
- KKUO (Košarkarski klub Union Olimpija). 2004. *Letno poročilo za leto 2003.*
Interno gradivo, Košarkarski klub Union Olimpija.
- KKUO (Košarkarski klub Union Olimpija). 2005. *Letno poročilo za leto 2004.*
Interno gradivo, Košarkarski klub Union Olimpija.
- KKUO (Košarkarski klub Union Olimpija). 1996. *Statut košarkarskega kluba Union Olimpija.* Interno gradivo, Košarkarski klub Union Olimpija.
- Kolenc, Marko. 2006. Pismo avtorju, 30. marec.
- Mihajlovič, Novica. 2006. Evropska košarka hitro raste, a ni dorasla NBA. *Finance*, 16.maj, 12.
- Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji. Uradni list RS, št. 24/2000 in 31/2000.
- ObrZ (Obrtni zakon). Uradni list RS, št. 50/1994.
- OdFŠ (Odlok o ustanovitvi Fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji. Uradni list RS, št. 9/1998.
- Pravilnika o merilih in pogojih za uporabo sredstev fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji. Uradni list RS, št. 67/1998, 88/2000 in 79/2003.
- Pravilnik o podelitvi statusa društvu, ki deluje v javnem interesu športa na področju športa. Uradni list RS, št. 80/2001.
- Sklep o postopku za kandidiranje in organiziranje velikih športnih prireditev v Republiki Sloveniji. Uradni list RS, št. 64/1993, 22/1998.
- ŠPIC (Športni informacijski center). 2006a. *Javni izdatki na področju športa, prvič po letu 2000, navzdol.* <http://www.informator.spic.si/> (10. 03. 2006).
- ŠPIC (Športni informacijski center). 2006b. *Padanje izdatkov za šport se počasi umirja.* <http://www.informator.spic.si/> (10. 03. 2006).
- ŠPIC (Športni informacijski center). 2006c. *Prihodki vseh športnih organizacij so v letu 2004 znašali 51.6 mrd SIT.* <http://www.informator.spic.si/> (10. 03. 2006).

ŠPIC (Športni informacijski center). 2006d. *Prihodki športnih društev v letu 2004 zrasli na 38.6 mrd SIT in bili realno večji za 5% od predhodnega leta.* <http://www.informator.spic.si/> (10. 03. 2006).

ŠPIC (Športni informacijski center). 2006e. *Rast prihodkov športnih društev na račun rasti prihodkov od dejavnosti.* <http://www.informator.spic.si/> (10. 03. 2006).

URS (Ustava Republike Slovenije). Uradni list RS, št. 33/1991, 42/1997 in 66/2000.

ZDDPO (Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb). Uradni list RS, št. 70/2004.

Zdru (Zakon o društvih). Uradni list RS, št. 60/1995 in 89/1999.

ZDU-1 (Zakon o državni upravi). Uradni list RS, št. 123/2004, 93/2005.

ZGD (Zakon o gospodarskih družbah). Uradni list RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/94, 20/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999 in 45/2001.

ZGZH (Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi). Uradni list RS, št. 67/1994, 14/1999.

ZIS (Zakon o igrah na srečo). Uradni list RS, št. 101/2003, 19/2004, 132/2004.

ZJF (Zakon o javnih financah). Uradni list RS, št. 79/2001, 56/2002.

ZJZ (Zakon o javnih zbiranjih). Uradni list RS, št. 59/2002.

Zmed (Zakon o medijih). Uradni list RS, št. 35/2001.

Zspo (Zakon o športu). Uradni list RS, št. 26/1998.

ZU (Zakon o ustanovah). Uradni list RS, št. 60/1995.

ZZ (Zakon o zavodih). Uradni list RS, št. 12/1991 (z dne 22. 3. 1991), Uradni list RS, št. 45/1994, 8/1996 in 36/2000.

ZZad (Zakon o zadrugah). Uradni list RS, št. 13/1992, 7/1993, 13/1993, 22/1994 in 35/1996.